

חכמת הלכות כיסוי דם כלל ה' שער א"ה אדם

כלל ח'. דין כיסוי דם (ס"י כ"ה).

(א) מ"ע מן התורה כאשר ישחוט אדם חיה או עוף שיכסה הדם דהיינו שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר ושפך את דמו וכסוהו בעפר ולא כתיב עפר. ומיהו א"צ לכסות כל הדם אלא שצריך להמתין עד שמתחיל לירד טיפין שאז בידוע שיורד דם הנפש ואז יכסה כדי שיכסה מקצת דם הנפש:

(ב) מצוה זו היא מוטלת על השוחט דכתיב ושפך כו' וכסוהו וקבלו חז"ל דר"ל מי שישפך הוא יכסה ואמנם מדכתיב ואומר לבני ישראל קבלו חז"ל דר"ל מצוה זו מוטלת על כל ישראל לענין זה דאם לא כסה השוחט חייב כ"א מישראל לכסות הדם ומזה נהגו השוחטים לכבד לאהר לכסות הדם וזה אסור אבל אם אומר לו ה"י שליה שלי לכסות הדם יש מתירין (ס"י כ"ה): ז

(ג) הכיסוי אע"ג שהיא גמר מצות שהיטה מ"מ היא מצוה בפ"ע. ואפילו אם הויד ולא כסה השחיטה כשרה אפי' להשוחט אם לא שמולול בה אז ראוי ללקות ולאסור השחיטה על העובר. ואם שחט ולא יצא דם מותר באכילה:

(ד) קודם שיכסה מברך אקב"ו על כיסוי דם בעפר ואם אמר רק על כיסוי דם ולא אמר בעפר יצא (ט"ז ס"ק י"ז וס"ך ס"ק כ"ט) ודעת הרבה פוסקים שמי ששחט פעם ראשון מברך שהחיינו על הכיסוי אבל לא על השחיטה משום דמזיק בריה והאחרונים הולקים שלא לברך שהחיינו (ועיין נה סכתנתי צמיצורי טערי לזק צחלק משפטי חזן פ' י"ח ס"י כ' צטס כו"פ דהמנכך לא הפסיד).

(ה) השוחט ונתנבלה בידו או נמצאת טרפה פסור מלכסות שגא' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל. ר"ל הראוי לאכילה דהיינו בשר' אע"פ שא"צ לאכילה אלא שצריך לדם או להאכילה לנכרים דעכ"פ ראוי לאכילה אבל נבילה וטרפה אינו ראוי ואם הוא ספק נבלה או טרפה וה"ה לכל פיסול שהוא מהמת' ס' יכסה בלא ברכה ולכן צריך לבדוק הסימנים והסבין קודם הכיסוי (לפי מה סכתנ רמז"ס צפ"ח צננל סכין פגומה ה"ז ספק נבלה יצלא צדק סימנים כ' נבלה ח"כ משונע צלא צדק סימנים ח"ל לכסות כלל ועיין צטער חזקה סימן ח' צ' סכתנתי ד"ח דאינו חלל מדרבנן וח"כ לניך כיסוי צלא צרכה וה"ה לכל פסול צשהיטה) ובהיה לא יכסה עד שיבדוק הריאה דאע"ג דמברכין על השחיטה ולא היישין שמא נמצא טרפה דמוקמינן אחזקה ש"ה דלא אפשר אבל הכא כיון דאפשר לברר לא סמכינן אחזקה ודבר דמדינא בשר אלא שמתמירים בו כגון אם התך כל המפרקת וכיוצא בו נהי דמהמירים שלא לאכול אבל חייב לכסות בברכה וכוי ובופלי ספק ה"י ולכן יכסה בלא ברכה או ישחוט תחלה עוף ויברך עליו.

(ו) העפר שמכסה בו צריך שיהי' תיחוח ואין מכסין בטיט ובעפר לחה ממים דכתיב מי מנה עפר יעקב ולחה א"א למנות וכל דבר שהורעים שזורעים בהם מצמיחים הם בכלל עפר אבל אם אינו מצמיח זרעים אע"פ שכשמישים לתוכן צמחים הוא מגדלם לא מהני. לפיכך מכסין בזבל ובחול הדק מאוד עד שאין היוצר צריך לכתשו כלל ובסיד ובלבינה ומגופה של הרם שכתשן ובשחיקת אבנים ובשחיקת הרסין ובאוכלים או בגדים שרופים עד שנעשו עפר ובשיחור הוא כתישת פחמים ואפר נקרא עפר דכתיב ולקחו לטמא מעפר כו' ואין מכסין בעפר המדבר מפני שהיא ארץ מלחה ואינה מצמחת ואם אין לו עפר לכסות לא ישחוט אלא ימתין עד שיהי' לו עפר ואם הולך במדבר או בספינה ישחוט וימצה הרם בבגד או בסנדל ויברך על כיסוי דם ולא יאמר בעפר וכשיגיע למקום עפר יכנס הבגד או הסנדל שיצא הדם ומכסה בלא ברכה:

(ז) שחט הרבה חיות או הרבה עופות או חיה ועוף במקום א' כיסוי א' לכולם ואם סח בין כיסוי לכיסוי דינו כדלעיל לענין ברכת שהיטה:

(ח) השוחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר חייב לכסות כסוהו הרוח פשו' מלכסות דהא מכוסה ועוסד. חזר ונתגלה חייב לכסות מספק שמא אין דיחוי אצל מצות ולכן אין מברכין. אבל אם אדם כסוהו כנר קיים המצוה ואינו חושש אם יתגלה או לא:

19 חכמת הלכות כיסוי דם כלל ח' ט' שער או"ה אדם

(פ) שהט ולא הי' עפר למטה צריך לגרור הדם וליתנו בעפר תיחוח ולבסות עליו עפר תיחוח:

(י) יכסה בידו או בקתא של סכין או בדבר אחר אבל לא יכסה ברגל מפני ביזוי מצוה:

(יא) השוחט לחולה בשבת ישחוט לתוך הכלי ויתן בו מעט אפר כירה בענין דא"א לומר שמכסה בו ובליילה יכסנו כדן דאע"ג דאסור לשחוט לתוך הכלי בזמנה"ז דאין דרך עבו"ס בכך מותר (ס"ך ס"ק יוד) ואם שחט על הקרקע בלילה אם רישומו ניכר יכסנו וי"א דמותר לבסות באפר כירה:

כלל ט'. דין טריפת הריאה והאונות (סי' ל"ה):

(א) ריאה שנקבה מרפה הל"מ וכל טריפות הריאה שיתכארו בע"ה כולם מחמת נקובה הם דקים לחז"ל שאם לקתה בא' מאותן לקותות סופה לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי ויש דברים שקבלו חז"ל דאע"ג דהוא לקותא מ"מ הדרא בריא וכשרה ומ"מ כיון שעכ"פ מקרי לקותא וריעותא ולכן אם יש ע"ז עוד ריעותא אע"ג דגם ריעותא השני' אילו היתה לבדה היתה כשרה כגון בועה דקיי"ל דכשרה בדלקמן וכן סרכא תלויה לבד כשרה ואם יש סרכא תלויה ע"ג בועה הוי תרתי לריעותא (סי' נ"ז) ומזה למדו הפוסקים דה"ה כל תרתי לריעותא. וכל דבר דמצינו לאחד מן הפוסקים דמטריף באיזה דבר אף דלא קיי"ל הכי מ"מ מקרי ריעותא לענין ב' לריעותא (וכ"ל הטעם דודאי כיון שזה מטריף דהלכותא היא כ"כ גדולה שא"ל עוד שתחיה הנהמה מזה וא"כ הא דלא ס"ל כוותי' ודאי ל"ש לומר דסניחא לן דלא הוי לקותא כלל ולעשות פלוגתא רחוקה אללא דאנן אמרי' דהלכותא אינו גדולה כ"כ שתמות מזה אללא דהדרת כריא עכ"פ לכ"ע. לקותא הוא וא"כ היא ריעותא לפחות ולכן חפי' יתרת צדלא דלונא אע"ג דכחדי' אמרי' בגמרא דכשרה מ"מ כיון דכחא ס"ל דטרפה ואינה חיה וא"כ הא דלמנינן כשרה דיכול להיות אצל עכ"פ לקותא היא שלא לעשות פלוגתא רחוקה ככ"ל ונ"מ הס"ך סי' ל"ט ס"ק י"ט דסרכא ציתת כשר היינו מטוס דסרכא ככדן לא ניקרי ריעותא כנ"ס הס"ך ס"ס ס"ק י"ז) וטריפה בכל ענין דריעותא א' טעידה על הברתה (נ"ז סי' ל"ז ס"ק ג' וס"ך סי' ל"ה ס"ק כ"ז) ואמנם לא נקרא ב' לריעותא אלא בעומדין זו ע"ג זו ואם יש ביניהם הפרש כרוהב קש' לא מקרי סמוך ובפחות מזה צ"ע (תנ"ש ול"ע דכס"ך ס"ס ונסנוע חפי' צחוק ח' ונסנוו הוי צ' לריעותא) ודוקא שיהיה הב' ריעותות כל א' משם אחר כמו בועה וסרכא אבל משם א' כגון ב' בועות דסמיכי במים זכים כשר דהכל ישם אחד (נ"ז סי' ל"ז ס"ק ג' ונס"י ל"ס ס"ק ט' קותר דכריז סנכאן) ודוקא שיהיו הב' ריעותות מעידין על עדות א' דהיינו ששניהם מטעם נקב או סופו להגטל אבל אם א' מטעם נקב וא' מטעם סופו להגטל אינם מצטרפים ובכל מקום דהוי ב' לריעותא לענין סרכא לא מהני סיעוד ומישמוש אפי' ע"פ מנהגינו ושפור כללים אלו שבכל מקום שנכתוב דהוי ריעותא ר"ל לענין ב' לריעותא:

(ב) הריאה היא ב' ערוגות ומערוגה דימין יפרדו ג' אונות ואומה א' גדולה ונקראת אומה מפני שנראית עיקר מהמת גדולתה (ונלסון ח"ס) ומערוגה דשמאל יפרדו ב' אונות ואומה א' גדולה דהיינו כשתולין הבהמה ברגליה ופניה נגד פני הבודק אז האומה וגם אונות שתהתי' הם בצד ימין דהבודק שהו' ג"כ ימין הבהמה ואומה וב' אונות הן בשמאל הבודק. עוד יש לה בצד ימין אונה קטנה ונקראת עגוניתא דוורדא ע"ש קטנותה ותוארה ואינה עומדת בסדר האונות כ"א לפנים ויתכאר דינה אי"ה לקמן ואם לקתה הריאה בהסד ויתיר והליף מרפה:

(ג) גודל איכות של האונות אין לו שיעור למעלה וכן למטה ומ"מ לא תהיי פחותה מעלה של הדם לאחר שנפחתה ואם היא פחותה טריפה (סעיף ו') ושרבא דאסא שנוכר בכל מקום לא פחות מכצפורן של אגודל להחמיר ר"ל אם יש יתרת מגבה רק כטרפא דאסא דהיינו כצפורן אגודל טריפה ולהקל ר"ל להכשיר הבהמה כגון כדן זה שחטר אונה וצריכין זו להשלים צריכה שתהוי' כפרק אמצעי של אגודל ולהקל צריך שיעור אורך פרק אמצעי של אגודל והטעם דאיי' כל אילני הדם שוין בעליו

הכמת הלכות בדיקת הריאה כלל ט' שער או"ה, אדם

בעלין יש שיש להם עלין גדולים ויש שהעלין קטנים וכיון שאמרו סתם כעלה של הדם צריכין אנו לילך תמיד להוסיף:

(ד) הסרה אחת מאונות הימין אנו שנוהגין אחר הכרעת רמ"א דק"ל בהסר הורדא וטריפה א"כ פשיטא דאין הורדא יכולה להשלים דמט"נ אם נחשוב אותה לאונה א"כ הוי לה חסרון הורדא וטריפה אלא אפילו אם יהא חוץ מהורדא עוד יתרת מקמא אף על גב דיתרת מקמא כשר כדלקמן סי' ח' מט"ט כיון שאין עומדת בדרא דאונה אינה משלמת וטריפה (סעי' ו') ועיין לקמן סי' י"א מדין אם הפיצול משלמת למנין.

(ה) אם בצד האחד של הריאה הסרה אונה אחת אלא שבסוף האומה שבאותו צד היתה בליטה גדולה כמו אונה הב"י בש"ע מכשיר ובמדינות אלו נוהגין להטריף כי כל מה שלמטה מן הורדא מקרי שלא בדרא דאונה ואינה משלמת (סעי' ט'): (ו) חליף כיצד אם היו בצד השמאל אונות יותר מבצד הימין כגון שהיו ב' מימין וג' משמאל וי"א אפי' כשהיו בימין ג' אלא שבצד שמאל היו ד' הרי זה חליף וטריפה שהרי צריך להיות מצד הימין אונות יותר מבצד שמאל והפ"ח וכו"פ מכשיבין בזה בהפסד מרובה (וכן מטעם זכאנ"ן סי' קל"ט) וס"ל דלא מקרי חליף אא"כ ב' בימין וג' בשמאל אבל כשיש בימין ג' לא איכפת לן מה שיש יותר משמאל והשבינן היתרת שבשמאל ליתרת בדרי דאונה וברוחק גדול יש לסמוך עי"ז. (סעיף ז') ואם הם שווה בשוה מבואר לקמן בדין יתיר סי' י"ב ומ"ט כל אלו החלופי' ושבסי' שאח"ז מקרי ריעותא לענין ב' לריעותא:

(ז) צורת האונות מימין אינה דומה לשל שמאל ואם נתחלק י"א דטרפה וכן בצד ימין גופה האונה התחתונה של ימין דרכה להיות עבה וארוכה מאונה האמצעית (סעי' ח') וגם היא יותר גבוהה משל שמאל ואם נשתנה צורתן שהאונה האמצעית של ימין גדולה מהתחתונה וכן אם אומה של ימין גדולה משל שמאל הוי חילוף וטריפה (סעיף ז') כן כתבו מקצת הפוסקים אבל כל האחרונים כתבו כיון שלא נזכר בגמרא צורות האונות והאומות ולא נזכר אלא מנינם ועי"ז אמרו חליף ר"ל שנתחלק מנינם אבל אם נתחלפו בצורתן לא מקרי חליף וכשר אך כיון שכבר נהגו אפשר שמשום איזה גדר תקנו הנאונים הראשונים כן ועכ"פ בהפסד מרובה יש להקל ואם האומה למעלה והאונות למטה טריפה אפי' בהפ"ט (ס"ד ס"ק ט'):

(ח) יתיר כיצד נתוספו האונות במנינם אם היתה האונה היתרה בדרא האונות (כ"ל זכר האונות) או יתרת מקמא דהיינו מלפני הריאה שהיא לעומת הלב כשרה ומ"ט מקרי ריעותא (סעי' ט') פוסקים לוסקין יתרת מקמא) אבל יתרת מגבה שהיא לעומת הצלעות הרי זה טרפה והוא שתהא כעלה של הדם אחר שנפחזה דאו שם אונה עליה אבל אם היא פחות מזה אין שם אונה עליה כלל וכשרה (סעיף ג') וצ"ע אם נקרא ריעותא כיון דיש מחסירין אפי' בפתות מט"ד (עיין זכ"י סימן ל"ה) אבל יתרת מקמא פחות מט"ד לא הוי ריעותא (מ"ט) ואם נמצא יתרת בערוגה שהיא למעלה מהאונות סמוך לשדרר לפניו מן הריאה טרפה דזה נכלל בעל גבה יותר מקמא (ט"ז ס"ק י"ח):

(ט) בד"א ביתרת אונה ממש שלא נתפצלה מגוף הריאה שהוא חזק אבל פיצול שנתפצלה מגוף הריאה שהוא אינו חזק ולכן הדין להיפוך דאם נמצא פיצול על גבי ריאה וגומא תחתיה ובשנפחין הריאה כל האונה נופלת לתוך הגומא ושוק לשאר הריאה אע"פ שאינה נכנסת לתוך הגומא אלא בשמניהם הוד כנחת עליה כשרה דאין זה יתרת אלא פיצול הריאה וכאשר שיש לו גומא תחתיו לנה בו אינו עתיד להתחכך ולהתפרק כשאר יתרת וכשרה דאמרין הואיל כשמניח' הוד עליה בנחת יורד לגומא ה"ה כשהגע בדופני הבהמה יורד לגומא וא"צ להתחכך (סעיף ט') ול"ד שזה ממש לריאה אלא אפילו אם היתה קצרה מהגומא כשר דסוף סוף בין דנה בגומא אינו עתיד להתפרק (ט"ט זכ"י ס"ד) ופ"ט דל"ל כט"ז ס"ק י"ג) אבל אם היתה ארוכה מהגומא טריפה דאו מתחכך בצלעות וכל זה כשהפיצול הוא מגבה דהפיצול מונה על הגומא אבל מקמא כיון שאינו אלא פיצול מגוף הריאה שהרי כשהופכין הריאה הפיצול נופל לגומא א"כ נראה שנתפצל מגוף הריאה וכיון שאינה חזקה סופה להתפרק וטריפה (כ"ז ס"ק י"ג וס"ד) ובין שהטעם שמופה

21 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל ט' שער או"ה אדם

שכופה להתפרק וא"כ אפילו פחות מטרפא דאסא טרפה (ט"ז) ואם נמצא יתרת נגד הריץ הוורדא לדין דק"ל יתרת מקמא כשר אפילו אם אמרין דאין דינו כפיצול בנומא (ט"ז ס"ק ל"ט) מ"ט כשרה:

(י) נמצאת האונה יתרה בסוף שפולי האומה בשיה דלענין זה נקרא דרא דאונא ואפילו להאוסרין יתרת מקמא מודים בזה דכשר ואע"ג דלענין חסרון אינו משלים כדלעיל סימן ה' שאני הכא דאונות הם כתקונן במנינם וא"כ בליטה זו לא גרע מיתרת שעומדת בדרא דאונא (ט"ז וס"ד סעיף ט')

(יא) אונה עליונה של ימין הסמוכה לגרגרת במיצר החזה אצל הצואר ממש התחתונה שהיא עליונה אם נמצא על גבה אפילו יותר מטרפא דאסא כשרה ואע"ג דהוי כיתרת מגבה שכן דרכה ליפצל מפני דוחק החזה אבל השמאלית דינה כישאר אונות וי"א דדוקא למעלה מחציה אבל למטה מחציה טרפה וגם בזה נחלקו ד"א למעלה מחציה ר"ל לצד חוד האונה ולמטה מחציה ר"ל לצד השרש ומישערין ברוחב האונה וי"א דאפי' לצד החוד אינו כשר אלא למעלה מחצי ר"ל לצד הקנה אבל חצי השני שהוא לצד הריאה זהו למטה מחציה ומריפה ולכן אין להכשיר אלא בהצי שהוא לצד החוד ולצד הקנה (סעיף ה' ונט"ז סס) והתב"ש כ' דוקא לצד החוד ודוקא הויץ להריץ התולך שם למעלה למטה באלכסון אבל מהחריץ ולצד השרש לא דבמקומות אלו אין שם דוחק ואם נמצא באותה אונה יתרת מבפנים אע"ג דיתרת מקמא כשר הכא טרפה מפני שמתחבך בגרגרת ותתפיק ואע"ג דהב"ח מיקל בזה מ"ט ברוב מקומות נוהגין לאיסור וכ"ש כשהוא כפ"ד דיש להחמיר בכל מקומות (תנ"ט ולאו"ו נ"ב הקיל נחמדות כיון שהנ"ט מקיל):

(יב) יתרת בדרא דאונה אם הם שוה בשוה אפי' ד' או ה' בכל צד אם כולן עומדות בדרא דאונה כשר (סעיף ה' נלנו"ח) ואם ע"י נפיחה נוטה היתרת מעט לצד חוץ אם הבליטה יתרה ר"ל כטרפא דאסא טרפה (פ"ט ס"ק י"ח) אבל אם נתעקמה והולכת מעט למעלה כיון שמושרשת במקום כשר כשרה (ט"ז ס"ק י"ז):

(יג) ולא נקרא יתרת אא"כ יש לה צורת אונה אבל אם נמצא ע"ג הריאה מקום גבוה ורחב למטה ועב למעלה שאינו חד בראשו נקרא גבשושית וכשרה אבל אם למעלה או למטה חד ככובע טרפה אבל רחב למטה ועגול למעלה כשר (סס ונט"ז ס"ק י"ח) וכל גבשושית מקרי ריעותא לענין ב' לריעותא (ס"י ל"ז סעיף ז') ודוקא אם הוא כפ"ד ומ"ט מורסא או מנרא על גבשושית לא מקרי ריעותא (תנ"ט סימן ל"ז סעיף ג')

(יד) מעשה שהיה בימין ד' אונות האונה הסמוכה לצואר כדרכה ואצלה אונה קטנה ואצלה אינה גדולה ואצלה קטנה סמוך לאומה והשריפה כיון שהודא עומדת למטה סבולן ואם נחשוב הרביעית ליתרת ה"ל הורדא שינתה מקומה שהרי הורדא צריכה לעמוד עם הסמפון שלה בין סמפון אונה הסמוכה לאומה ובין סמפון האומה כמו שין או סגול והרי עתה היא רחוקה מאונה הגדולה השלישית (פ"ח ס"ק ה' ותנ"ט ס"י ל"ט) וג"ל דאם הורדא עומדת במקומה בהפ"ט יש להכשיר להכשירים בשינתה צורתה לעיל סי' ז':

(טו) ריאה שאין לה חתומי דאונה ונקראת בלשון הכתובים דמ"א לאופתא ר"ל שהיא חלקה כבקעת טרפה אע"ג ד"ל דאין זה דומה לחסר האונות דשם יש לה אונות אלא שחסרו ממנינם אבל זו אין לה כלל אפי' טרפה טעם אופתא (לס"ג) ויש לבדוק דהיינו להתוך הקדים המכסה כל הריאה ולקלוף אותו ואם ימצאו לה אונות ואומות כשרה (וע' נט"ז ס"ק י"ד) ואם יש שם סדק עומד במקום הראוי להיות כמראה הפרש ביניהם כשיעור עליה הדם בין בעיקרן בין באמצען ובין בסופן כשר ודוקא שהסדק הוא במקום שדרך להיות שם מתפצל אבל שאר סדקים לא מהני ובהפ"ט יש להכשיר אפי' אם אין בה היכר או סדק כטרפא דאסא אלא כל שהוא דכיון דיש היכר קצת נראה שהיו האונות כתיקנן אלא דנכחו בסדקן (סעיף ה' ונט"ד) וצ"ע בכל הסדקין אם נקרא ריעותא וג"ל דתלי במחלוקת הפ"ז ס"ק י' ובנקה"כ (סס):

(טז) האונה התחתונה של ימין דרכה להיות עבה וארוכה מאונה האמצעית גם היא יותר גבוה משל שמאל ואם היא דבוקה לאומה לגמרי רק שנראה היכר סימנים אלו

22 הכמות הלכות בדיקת הריאה כלל ש' שער או"ה אדם

אלו במקום שראוי להיות האונה מקרי היכר ובשרה דכיון דיש היכר נראה דאין כאן חסרון אלא דסריכא בכסדרן וה"ה אם ניכר שם ס' אחר שניכר האונה קצת ואפי' היכר ע"י סמפון הרגיל להיות באונה אם נמצא שם סמפון במקום הרגיל להיות אונה מקרי היכר והוי כסרכה בכסדרן וכל אלו הדברים בדקנין ומשערנין אחר שנפחו הריאה משום דבחיי הבהמה הריאה נפוחה (סעיף ט') ודוקא כשכל ריאה כתיקונה אלא דאונה תחתונה דבוקה או שאר ב' אונות דבוקות יחד דלא מטעם אופתא אתינן למיטרף אלא מטעם חסר וכיון דיש סמפון ונראה שהיא אונה בפני עצמה אמרינן דנסרכה בכסדרן אבל כשכל ריאה דבוקה יחד אין להכשיר מטעם סמפון כה"ג רק דוקא בהיכר היתוך וסדק (ט"ז ס"ק מ"ד ומ"ה):

(יז) י"א דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמצאו אונות אפי' בדא היכר וסדק כלל דהכי רביה"הו ואורה"הו דבקמנות לית להו וכשם: דלים גדילים האונות בהדיהו ודוקא כשאין לו היכר אונות לגמרי אבל אם מצד אחד יש לו ומצד השני אין לו הרי אנו רואים שכבר גדלו האונות והצד השני הוא חסר וטרפ' ולא נקראו רבים לענין זה רק תוך ל' יום ללידתן וגם נגררין אחר אמם שמניקתן ומן הסתם אמרינן שהוא לאחר שלשים יום א"כ ידעין בודאי שהוא תוך שלשים דדין זה הוא קולא גדולה שלא נזכר בש"ס (סס זרמ"א וס"ד):

(יח) אם נמצא בצד שמאל אונה וג' סדקים מצטרפין להכשיר ולא להטריף ואמרינן סדק אחד הוא טועיל להכשיר והוי ליה ב' אונות והסדקים אחרים לא חשבינן כלום ולא אמרינן ממ"ג אם נחשב לסדק לאונה א"כ נחשוב כולם וה"ל ד' אונות בשמאל וה"ו חליף דכללא דסדקין מצטרפין להכשיר ולא להטריף וכן אם נמצא בצד שמאל ג' אונות וסדק לא אמרי' דהוי כד' אונות דלא חשבינן לסדק כלל וה"ה אם נמצא בימין אונה וב' סדקים או ב' אונות וסדק דכשר (סעיף ט' זרמ"א) ואם יש בימין ב' אונות והג' ניכר בה היתוך כדי להכשיר על ידו ובצד שמאל ג' אונות יש להכשיר בהס"מ (עיין ט"ז זקקס"כ ונט"ז סק"י):

(יט) וכן אונה שנתפצל ויש לה שורש אחד בעובי אצבע אינה נחשבת אלא לאחת לענין להטריף אבל להכשיר לא גרע מהכשר סדק וחשבינן לשנים (ט"ז ס"ק ל"ד) ונפקא מינה כטו בס"י הקודם לענין סדקים והטעם בכ"ז הוא דרוב בהמות יש להם אונות כתיקונן ולכן מצטרפין כדי להעמידה על הרוב ואמרינן דנסרכה בכסדרן אבל להטריף דצריכין להוציא הבהמה מהזקתה מהיכי תיתי נהויק ריעותא לוטר דנסרכה והיו לה אונות יתירות:

(כ) כבר ביארנו שהענוניתא דוורדא עומדת בצד ימין לצד פנים תחת האונות וצורתה שהיא קמנה ולכן נקראת ענוניתא (כ"ל לזן קטן) והיא עגולה ולכן נקראת וורדא ויש לה חריץ וכשנופחים הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונה לאומה. וגבה כנגד הלב. ופניה כנגד הכליות ומזנהת בכיס. ואמרינן בגמרא דרב אשי סבר להטריף שהיה סובר דזה הוי כיתרת אונא והשיבו לו כל חיוי ברייתא הכי אית להו (כ"ל כך דרך כל הנסמנות) וקורין אותו ענוניתא דוורדא ולכן מחולקין הפוסקין כיון דסבר רב אשי להטריף ש"מ דלאו בכלי בהמות יש כן אלא דהשיבו לו שהרבה בהמות יש להם כן ולכן בין שיש לה ענוניתא ובין שחסר או שיש לה שתים או שנמצאת בצד שמאל וכן בשאר שינוים שנכתב בסמוך ס"ל הכל כשר וכן סתם הב"י בש"ע אבל אנו נוהגין אחר הכרעת רמ"א כאותן הפוסקים דכיון דא"ל כל חיוי ברייתא הכי אית להו ולכן אם חסרה הענוניתא או שנמצאו ב' וורדות דאע"ג דקיי"ל דיתרת מקמא כשר מ"מ הכא טרפה כדלקמן סי' כ"ג וכן אם עומדת בצד שמאל או אפי' בצד ימין אלא ששינתה מקומה אבל אם עומדת במקומה אלא שהחריץ נהפך שראוי להיות נגד החיתוך ונהפך שהוא נגד הלב או גבה נגד החיתוך אע"ג שיש מטריפין גם בזה יש לסמוך על המקילין בהפסד מרובה (סעי' ז' ונט"ז ס"ק ט' ס') וג"ל דכ"ז וקרא ריעותא:

(כא) אם שינתה צורתה שאין לה חריץ או שהיא משוכה וחדודה כאונה ולא עגולה דאע"ג דבשאר אונות לא איכפת לן בצורתן שאני הכא דכיון דאינו כשר אלא בטעם כל חיוי ברייתא הכי אית להו קים להכמים דדוקא אם היא כצורת הוורדא

23 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל מ' שער אר"ה אדם

הזורדא או דרכה בכך אבל אם שינתה ה"ל כחסר. או שהיא גדולה כאונה הסמוכה לאומה דאז נהשכה לאונה וא"כ ה"ל חסר הזורדא או שהיא פחותה מעלה של הדם לאחר נפיתה כל זה היו כאלו חסר הזורדא וטרפה (ס"ט וס"ד):

(כב) אם נמצאו ב' וורדות ויש להם שורש אחד כעובי אצבע ר"ל שיעור גובה השרש של שניהם קודם שמתחלקים צריך שיהיה כאצבע (ט"ז ופ"ח) בין בדקה בין בגסה נהשבה כאחת וכשר אע"פ שיש בשרש הנשאר סדק אינו מזיק דסדקן אינו מצטרפין להטריף כדלעיל. ס"י ו"ה ואם אחד מאלו השנים שיש להם שורש אחד הפוך והשני אינו הפוך הולכים אחר היותר גדולה ואם היא אינה הפוכה כשר אבל אם שניהם שוין ואין אחד גדול מהבירז ואחד הפוך מרפה (ס"ד ס"ק י"ג) וע"ן לקמן ס"י כ"ח:

(כג) הא דמטריפין בכ' וורדות אע"ג דק"ל לעיל ס"י ה' דיתרת מקמא כשר וא"כ לא יהא אלא יתרת מקמא היינו מישום דכל יתר כנטול דמי וא"כ הוי כחסר הזורדא ולפי זה אם יש לה ב' וורדות אחד בימין ואחד בשמאל כשר דכיון שאינה עומדת במקומה לא אמרי' כנטול דמי (ט"ז. ס"ק ד' וכ"כ לשיטתו זכ"ק י"ז) אבל הש"ך (ס"ק י"ז) כתב דשעמא דקיס לתול' דדוקא יתרת מקמא דרכה בכך אבל יתרת דזורדא לאו אורחיהו ולכן אפילו עומדת בשמאל מרפה. וההפך שגדע אינו היא יתרת דזורדא או יתרת מקמא הוא כשיש לה תואר וורד ממש כצורתה והווייתה אפי' עומדת בצד שמאל הוי יתרת דזורדא דהא נראה לע"ן דב' וורדות הם אבל כשאין לה תואר וורד ממש בענין שיש להחשיבו ליתרת דאונה יש להבשיר אם אינה עומדת במקום הזורדא (ס"ד ס"ט ודגרי הפ"ה זכ"ק י"ט שכתב כטעם הש"ך וכתב כיון דניכר סתן צ' וורדות והיא משמאל כשר ל"ע):

(כד) בד"א כשאין לה כיס אבל אם יש ליתרת הוה כיס בפני עצמה אע"פ שאינה עומדת במקומה שאין לה תואר וורד ממש כיון שניכר ע"י הכיס דב' וורדות הן מרפה. ודוקא כשיש לה תואר וורד קצת וגם כיס אבל אם אין לה תואר וורד כלל אע"פ שיש לה כיס כשר (ס"ד ס"ק י"ז):

(כה) ואם עומדת במקום הזורדא ממש אם יש לה תואר וורד קצת מרפה (וכ"ל אפילו אין לה כיס) אבל אם דומה ממש לאונה יש להחשיבה ליתרת מקמא וכשר ואם יש להם שורש אחד נהבאר בס"י כ"ב (ס"ד ס"ט):

(כו) הזורדא דרכה להיות מונה בכיס ואם אין לה כיס או שיש לה ב' כיסים מצד ימין דהוי כל יתר כנטול ודמי לחסר הכיס וטרפה אבל אם כיס השני הוא מצד שמאל אם אין בו חלק וורדא כשר אבל אם יש בו חלק וורדא מרפה מטעם ב' וורדות (ס"ד ס"ק ט"ו) ובהפסד מרובה יש להקל בכ' כיסים. ונ"ל דה"ה בכל המרפות שבכיס (ע"ן זכ"ק ס"ק י"ד דלכאורה לא נשמע כן דדגרי מ"מ הרי גם צחלוף לזכר חונות צמעיף ז' הטעם רק מטוס דגריס המותכיס וע"ס זכ"ק דמתיך צהפסד מרובה ול"כ נ"ל דה"ה הכא):

(כז) ואם יש לה כיס ואינה מונחת בתוכו ואף כשמניחין אותה בתוכו חוזרת ויוצאת ממנו כשנוספין הריאה מרפה דבידוע ששינתה מקומה פורתא (ס"ט וזכ"ק):

(כח) אם חסר מקצת מן הזורדא יש לבדוק באונות או באומה מצד שמאל אם נמצאת החתיכה החסרה שם כשר כי כן נמצא בגדיים וטלאים לפעמים ולכן יש מבשירין אף בגסה דכיון דהשרש עומד במקום הראוי אלא שהסר קצת בראש הענוניתא וכיון שכן הוא רגיל למצוא בצד שמאל אמרי' דהיינו רביתא ודוקא כשנשאר בו צורת וורד שבישטצטרף שניהם יהיה בהם צורת וורד דאל"כ בלא"ה מרפה מטעם שינתה צורתה ואין להתיר בזה אפי' בגדיים וטלאים כי אם בהפסד מרובה (ע"ן ס"ד ס"ק כ') ואם יש לחתיכה שבצד שמאל כיס מרפה כדלעיל סימן כ"ד:

(כט) אם יש לה תואר וורד בשורש שלה כעובי אצבע ובראשה אין לה תואר וורד כשר רק שלא תהא הפוכה ולא שינתה מקומה וכן אם נמצאו ב' וורדות ביטורש אחד שאינו כשיעור עובי אצבע (ע"ן לעיל סימן כ"ג) ואין לו תואר וורד רק

24 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל מ' י' שער אר"ה אדם

ר"ק ע"י צירוף כשר דחשיב כחדא (ס"ד ס"ק י"ח) ועיקר הטעם להקל בכל אלו כיון דגדולי הפוסקים ס"ל דכשר בכל ענין בין שחסרה ובין ששינתה (סוף סעי' ז'): (ל) אין כל הדברים הללו אמורים אלא בכהמה וזיה אבל בעוף אין לו חיתוך אונות ואם ימצא אין לו מנין ידוע (סעיף י')

כלל י'. דין נקובת הריאה (ס"י ל"ו):

(א) הריאה יש לה ב' קרומים. ניקבו שניהם זה כנגד זה מרפה לכ"ע ואם נקבו שניהם זה שלא כנגד זה הב"י סתם בש"ע דכשר לפי ששני הקרומים הם דבוקי יחד והרוח לא יבא ביניהם על הרוח ואת"ל שנכנס הרוח בזה ויצא בזה ס"מ כיון שהם זה שלא כנגד זה לא אתרמי אהרדי. ואנו נוהגין אחר הכרעת רמ"א דאפילו בזה שלא כנגד זה מרפה דלפעמים יכנס בזה ויצא בזה ואמ"י. בב' רוחות מרפה (כן נמנע זס"ד). אבל הט"ז ופ"ה מכשירין כשהם בב' רוחות:

(ב) אם נגלד (פ"י נקלף) קרום העליון כולו כשרה אלא שצריכה בדיקה ר"ל בנפיהה והת"ש כתב דצריך בדיקה בפושרין ואפילו לדין דאין אנו בקיאים ובכל יבר שצריך בדיקה מטרפינן הכא סמכינן אבדיקה זו דאי איתא דיש נקב כיון שנגלד היה מבצבץ הרבה וניכר לעין כל ובזה אנו בקיאים (ס"ד ס"ק ט' דל"ח כע"ז) ואם לא בדק מרפה (ט"ז סימן ל"ט ס"ק ה') ואם שמוה פ"א במים חמים או קרים שוב אין טיעול לה בדיקה ודוקא נגלד דהיינו כולו או רובו אבל בניקב עור עליון לבד אין צריך שום בדיקה. ומ"מ אפי' נגלד מקצתה מקרי ריעותא (ח"ט):

(ג) אם נפתו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיהה אם אין בו ריעותא אחרת אמרי' שמא מחמת חוזק הנפיהה נקרע אבל אם יש בריאה איזה יובש ונקרע הקרום סביב היובש מריפה דבוודאי נקרע מחמת היובש וכן אם היה בה מראה כדלקמן כלל י"ב ונפיהה וע"י נפיהה נקרע הקרום ונתכטל המראה מרפה דממ"נ אי דיינינן לה כקודם הנפיהה מרפה מחמת המראה אי כלאחר הנפיהה הרי היא נקיבה (ס"ד ס"ק ה')

(ד) נקבה ועלה בו קרום ונסתם מרפה דכל נקובי מרפות לא מהני להו סתימה ואפי' סתימה מעליותא (ועיין זס"ד ס"ק ו' וזט"ז ס"ק ד' וזכ"ל י"ד ס"י י"ז) ולכן אע"ג דנגלד כשר בס"י ב' אם נמצא בועה אפי' של מים זכים על מקום שנקלף העור העליון מרפה דהוי קרום התחתון נקרע שעלה מחמת מכה (סעיף ז' וזס"ד ס"ס) וענוניתא דורא שניקבה והכיס סותם לא מהני סתימה ומרפה (פ"ח ס"ק ט').

(ה) דיאה דאושא ר"ל שנשמע בה הברה כשנופחין אותה אם ניכר המקום שמתנו נשמע ההברה מושיבין עליו רוק או חבן וכיוצא בו אם מתנדנד בידוע שהיא נקובה ומרפה ואם לא ניכר המקום מושיבין אותה במים פושרין והם כהסימות הרוק אבל לא בהסין דמכווצי וסותם הנקב ובקרידי לא דמטרשי ר"ל מקשים אותה וסותמין הנקב ולכן צריך דוקא פושרין ונופחין אותה אם בצבץ מריפה ואם לאו בידוע שקרום התחתון בלבד ניקב והרוח מהלך בין ב' הקרומים ומפני זה נשמע בה קול הברה בשעת נפיהה וכשרה (וענין הכלי עיין זס"ד ס"ק ז' וזפ"ט ס"י ל"ז ס"ק ל"ו ולכן כ"ל דאין לנו נקיאים צנדיקה וכנס"כ זס"ד זס"ס אגודה וזפ"ט ס"י ל"ז ס"ק ל"ח ל"א הגיה כנ"ל דאין לנו נקיאים וע"כ ל"ל דסוגך על מה שכתב הכנה פעננים דזכ"ל דזכ"ל סלדין ודינא צדיקה אין לנו נקיאים וז"כ הכא כנ"ל) והת"ש ב' דאפי' ידעין מקום דאושא כיון דמדינא צריך בדיקה אין אנו סומכין על בדיקתינו:

(ו) נמצאת נקובה במקום שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה כגון במיצר ההזה והיינו מהחוש ולבעלה וידע הטבח שהכניס ידו ומשמש במקום הנקב שמתוך שהמקום צר צריך לזהוק ידו שם תלינן הנקב בצפרנו או שלקהה זאב והחזירת נקיבה כיון דדרך זאב וכלב לעשות נקבים תלינן להקל וכשרה. ואפי' נמצא בועה במקום הנקב תלינן להקל (ז"ז וט"ז ס"ס ל"ז סעיף ו' ופ"ח ס"י ל"ו סעיף ה') ודוקא נקב בכועה תלינן וה"ה בשאר ריעותא שא"צ בדיקה כגון זכשושית וכיוצא בו שאילו לא היה שם נקב א"צ בדיקה כלל אבל אם נמצא במקום סוכא אפילו עוברת ע"י טיעוך ומשמוש או סמוך לו במקום שצריך בדיקה מרפה דהא א"א לברוק

לבדוק במקום הנקב. ונ"ל דזה תלוי בדעת המורה אם מסתפק שמא הניע הסרכא עד שם שהרי המעם כתב התב"ש דכיון דסרכא שלא בכסדרן לא מחזיקין לכשרה עד שיעבור הסרכא ויבדוק ברוק וכ"ז שלא ברוק בפושרין או רוק היא כחוקת מרפה וכיון דא"א לבדוק הסרכא מחמת הנקב לא יצאה מחוקת מרפה וזה שייך דוקא כשיש להסתפק שמא היה שם הסרכא אבל ברחוק קצת שלפי דאות עינינו לא היה שם הסרכא הרי יש לה בדיקה אבל בסרכא כסדרן או תלויה תלינן במקום שיש לתלות במקום צורך גדול (תנ"ס נמס הנ"ח) ודוקא אם הנקב משוך אבל עגול אין דרך שתהיה כן ע"י טבת. וכן כל נקב שהוא פתוח או שהוישחר או אדום סביב הנקב או סביב הצלעות שכנגד הנקב או שסביב הנקב לבן וקשה כעין שומן דכל זה הוא ודאי נקב ישן ומרפה ואפי' אם ספק אם קודם שהיטה או לאחר שחיטה אלא שאין דבר לתלות בו אע"ג דמהני בדיקה מדינא אנו אין בקיאי' בבדיקה ומרפה (סעיף ה') ואם לא תלש בכה או שלא היה המקום דחוק כמיצר החזה לא תלינן אא"כ ידוע שהעביר הטבת ידו שם ויכול לתלות שנקבה בסכין ולצורך גדול יש להתיר אם ידוע שהעביר ידו בכה באותו שטה אע"פ שא"י בבירור שהיתה ידו במקום הנקב (עיין תנ"ס סי' ל"ו סעיף ט') ואע"ג דתלינן צריך לבדוק כנגד הנקב בצלעות שאם ימצא שם אדום או שחור בידוע שנקב מחמת מכה (תנ"ס נמס ד"מ) ולענין אם תלינן בגלוי (ע' נמס סי' י"ח):

(ז) תולעים שנמצאו על הריאה שנקבה ואין ידוע אם קודם שחיטה פירש או לאחר שחיטה ק"ל דודאי לאחר שחיטה פירש וכשרה וא"צ לדקדק שיהיו התולעים נמצאים דוקא על הנקב או בסמוך לו או שימצאו כ"כ הרבה תולעים כמספר הנקבים אלא כיון שאנו רואין התולעים על הריאה יש הוכחה גלויה שהנקבים באו ע"י המורנא וק"ל לאחר שחיטה פירש אבל אם נמצאו נקבים בריאה ולא נמצא על הריאה שום מורנא (כ"ל תולעת) אין להקל ולומר שבאו ע"י מורנא אפי' אמרו הבודקים שהם מכירים הנקבים שעל ידי מורנא אין לסמוך עליהם (ט"ך ס"ק ט"ו):

(ח) ואם ניכר שהם מנקבי מורנא ואין מוצאין תולעים על הריאה מבחוץ מניחין אותה בשמש ובהורף נגד התנור אם מתחממים ויוצאין לחוץ כשרה דאמרי' דכי היכי דהשתא פרשו להום השמש לבקש המימות ה"נ לאחר שחיטה כשהרגישו שחום הטבעי אפס במות הבהמה דחקו לצאת ונקבה לבקש המימות (וע' נמס ט"ך ס"ק י"ח) וכו"ס מחמיר בזה שאין לסמוך על בדיקת השמש (וע' תנ"ס נמס דעתו להחמיר):

(ט) ניקב אחד מהסמפונות (פי' הקנים החלולים שנמוך הריאה) שכפנים להבירו כגון במקום שמתפצלים זה מזה ואין בשר ביניהם מרפה שחבירו קשה ואין מגין עליו אבל ניקב לבשר הריאה הבשר מגין עליו וכשרה:

(י) הריאה שנישפכה כקיתון וקרום העליון שלה קיים שלם בלא נקב אם הסמפונות עומדים במקומם ולא נמוחו כשרה ואם נימוק אפילו סימפון אחד מרפה. מדינא מי שבקי לבדוק מהני הבדיקה המבואר בש"ע סימן ל"ו סעיף ז': אך נ"ל דא"א בקיאי' בזה וכעין זה כ' תב"ש אבל אם לא נשפכה כקיתון אלא שלאחר הנפילה נראה שנהסר מבפנים מבשר הריאה עד רביעית הלוג כשר דהסרון מבפנים אינו חסרון אבל אם מחזיק יותר מרביעית מרפה דסופו לינקב (סס) ונ"ל דמ"ט מקרי ריעותא שהרי רש"י הביא גרסא דכ"ע שמהי הסרון והתב"ש כתב דהרמב"ם פסק ג"כ דשמהי הסרון ולכן כתב פתם הסר גוף ריאה משמע בין בפנים ובין מבחוץ ובש"ך סימן ל"ו ס"ק ה' מוכח דהסרון מבפנים אינו ריעותא כלל:

(יא) ריאה שכשהיא נפודה נראה בה חסרון מבחוץ כעין גומא ופגם והעור והבשר אין שום ריעותא אחרת בהם המנהג במדינות אלו להטריף אם החסרון ברוחב הריאה ככה כפופה דהיינו החסרון מקף הבשר השלם והוי החסרון כף כפיפה ודוקא ששיעור החסרון אחר הנפילה כמו אצבע אגודל בינוני ופחות מזה כשר אבל אם החסרון ככה פשוטה כשר אפילו החסרון גדול וטעם חילוק זה לא אתפרש לן שפיר וכן אם נפגם שיפולי הריאה מעבר לעבר עד שנראה הפגם

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י' שער אריה אדם

ככף כפופה וכאן א"א לומר שמקיף הבשר שלם שבתוכו שהרי מעבר לעבר נפגמה בסופה אם יכולי להגיה אגודל בינוני לתוך הפגם אחר הנפיתה מרפה כיון דנפגם כ"כ הרי הפגם סמוך לסמפונות והיישין לקלקולם. אבל אם צדו א' ארוך מחבירו וכ"ש אם צד א' שוה עד למטה והרי היא ככף פשוטה אין זה חסרון רק כיותרת בדרי דאונא וכשר וה"ה בכף כפופה דלעיל שע"פ שטח הריאה דוקא כשצד מעלה ומטה שוים אבל אם צד א' ארוך מהשני דינו ככף פשוטה וכשר ואם החסרון בעין גומא עגולה או כרצועה אפי' שיעור גדול כשר במכ"ש מכף פשוטה אבל חסר בתמונות אחרות כגון ל' וכיוצא בו מתמונות שאין ללמדם לא מכף כפופה ולא מפשוטה יש להחמיר בדליכא ה"מ ולהכשיר בה"מ דה"ל כאלו ליכא מנהגא בתא ודוקא כשהחסרון כשיעור אגודל כנזכר. ובכל מקום אף חסרון מועט צריך נפיתה לראות שהעור קיים בלא נקב ואם לא נפתחה מרפה וכן אם יש קמח בעין הריץ צריך נפוח אפילו דיעבד לראות אם העור קיים. ומכל מקום אפילו חסרון כל שהוא מבחוץ מקרי ריעותא שהרי כתב שע"ע דיש מטריפס (תנ"ס):

(יב) הריאה שאירע בה מקרה שנפתחה ונמצא בה מקום אמום כל שהוא שמשמושה קישה ומראיתה כמראית הריאה אלא שאין רוח נכנס בו ואינו עולה בנפיתה מביאין סבין וקורעין הקרום לבד ולא בשר דאל"כ יצא הרוח כשיחתוך האמום ושם משם ולמטה ממוטטם ולכן קורעין רק הקרום לבד סמוך ממש למקום האמום ואם נמצא בה ליתא או דם עכור או הבשר נרקב כשרה שמהמח דברים אלו לא עלתה בנפיתה ובה"י הבהמה ה"י אפשר לדברים האלו לצאת מן הבהמה ואם לא נמצא בה אחד מדברים האלו נותנין עליו מעט רוק או נוצה אם מתנדנד כשרה שהרי הרוח בא שם ואם לאו מרפה שהריאה בה"י הבהמה מרהפת על הלב ואם יש בה אמום אינה יכולה להכניס הרוח ולהניף. ולא מקרי אמום אלא כשמראהו דומה לשאר ריאה אלא שאינו עולה בנפיתה אבל אם מראהו דומה למוגלא אינו אלא טיגרא וכשר בלא בדיקה ואף באמום יראה תהילה ליתן הריאה במים פושרין או ליתן מים פושרין תוך הקנה לנענע אותה או למשמש הרבה במקום האמום ולשפוך אחר כך מה שבתוך הקנה ואם עולה אח"כ בנפיתה כשרה ואפילו כבר נחתכה הריאה אם יוכל לבדוק ע"י שפופרת שיעלה המקום האמום בנפיתה יש להכשיר (כע"ף ט') והטעם דאמום מרפה לר"מ משום נקב ולרשב"א כיון דאינה יכולה לרחף על הלב סוף שתינטל הלב. ונ"מ לענין ב' לריעותא כגון סרכא או בועה על האמום לר"מ הוי ב' לריעותא ולרשב"א אין עדותן מכוונת וכשר בדלעיל ריש כלל ט' ומיהו אגן קי"ל כמעט ר"מ:

(יג) ריאה שקשה כעץ במשמושה מרפה וה"ה אם קלה כעץ שנרקב מרפה.
(יד) ריאה שנתמססה דהיינו שנמצאת שלמה וכשתולין אותה תחתך ותפול חתיכות חתיכות מרפה ואם נמצאת גפוחה כמו עיקר הדיות של דקל אוסרין אותה מספק:

(טו) ריאה שיבשה אפילו כל שהוא מרפה והוא שתה"י נפרכת בצפורן ואם משרטט בצפורן על בשר הריאה ונראה השרמטט בתוכה מקרי יבש ומרפה (סע"י י"ג) ואם הזר לקדמותו מעצמו לאש לאש אע"ג דאינו הזר לאלתר לא ה"ל יבש אבל אם הזר ע"י משמוש ידים או נפיתה יתירה אפי' לאלתר הוי יבש ואם אינו הזר אע"ג דאם ניקב באותו מקום מוציא דם אסור דדילמא נתייבשו הקרומים לבד (תנ"ס):

(טז) צמקה והיא אינה כמו יבשה דסימן הקודם דהתם דנפרכת בצפורן אפילו מקצתה מרפה אבל צמקה היינו קרוב ליבשה ואינה נפרכת בצפורן לכן בעינן דוקא כולה או רובה אם מהמת בני אדם שהפחדוה מרפה ואם בידי שמים כגון שפחה מקול רעם או ראתה זיקים או מפהד שאר בריות כגון מקול שאגת ארי' וכיוצא בזה כשרה ואם הדבר ספק בודקין אותה כמבואר בש"ע סימן ל"ו סעיף ט"ו (גם צמח ל"ח נקילין) ואם צמקה אונה שלימה מניחין אותה במים ומשמשין בה או יתן מים לתוך הקנה ואם תהויר לבריאותה כשרה ואם אינה הוזרת לבריאותה מרפד דכיון דצמקה אונה שלמה הוי כהטר האוני' ולא דמי לצמקה הריאה

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"א שער או"ה אדם 27

הריאה מקצתה דבשר דהסרון מבפנים לא שמה הסרון (ס"ך ס"ק כ"ט) ואם יש ריעותא על ציטוק של מקצת הריאה הוי ב' לריעותא (שהרי סג"ח מטריף בלימוק מקלח כמס"כ הס"ך ס"ק כ"ט) (ואמנם מלחמי צפ' לבושי סרד סימן ל"ה אות א' ס"ק כ"ו) ל מדין למקח הריאה דערפס כל שאינו לא צהורת ניקב ולא צהורת הסרון וכ"מ צלמקה הריאה מקלחא ויש עלי' עוד איזו ריעותא דלא הוי תר"ל והסיג על הפמ"ג צזה והלחיך צלחיות מגמי ופוסקים דערפס דלמקח הוא רק שאינה יכולה להניף על הלצ ואינו ערפס מלד עלמו וכן איתא צהצ"ש סי' ל"ו סק"פ דערפס דלמקח שאינה ראויה לעשות מלאכתה להניף על הלצ כראוי א"כ עכ"פ צהפ"ח יש לסמוך עליהם ולא מיקרי ריעותא לענין תר"ל וע' בלבושי סרד):

(יז) ובציטוק בידי שמים צ"ע אם נקרא ריעותא כלל (דאפשר דדומה למראות כשרות בכלל י"ב דלא צענין לטעי דהדר צריא. ונלמדת לא מלחמי לאחד מן הראשונים שיכתוב הטעם מסוס הדר צריא זולת הלצות שכתב טעם דהדר צריא ואל"כ משמע דעכ"פ מקרי לקוחא ונ"ע):

(יח) דין מהו שנמצא בריאה חמצא לקמן בדין כחש כלל ב"א:

כלל י"א. דין אבעבועות (סימן ל"ז):

(א) דרך הריאה לגדל בה מיני צמחים והם ג' מינים (א) בועות (ב) שינרא (ג) מורסא:

(ב) בועות הם כוללים מינים הרבה פעמים הם מלאים רוח או מים. לפעמים מים זכים ולפעמים מים עכורים וסרוחים וכן לפעמים מלאים מוגלא עכורים וסרוחים ולפעמים הם מלאים ליחה כדבש וכיוצא בו. כל אלו נקראים בועות והן בולטים וגבוהים מבשר הריאה. ושינרא הוא בלשון תרגום סלע ר"ל שהם קשים כאבן בין שיש בה ליחה יבישה מעט וקשה כאבן ומראהו דומה למוגלא (דאם מלאהו כמלאה ריאה והוא יצט' לגמרי כאבן הוי אטום כדלעיל. צדין נקובת הריאה סימן י"ג). וגם היא בולטת מן הריאה ואם יש בה טפה ליחה דינו כבועה וצריך לבדוק אח"ז ואם לא בדק מהזיקין לבועה. ומורסא היינו שקורין בלאטר שאינם גבוהים מבשר הריאה וקרום הריאה מכסה אותה ומראה הליחה אשר בתוכה הוא כעין מראה אבן טוב שקורין (טייקים) והם גדלים בין עור לבשר ואין לה מראה ריאה רק מראה המורסא. ושמור כללים אלו ושמותיהן. ונבאר הילוקי דיניהם בפרטיהם:

(ג) ריאה שנמצא בה בועות ואפילו הרבה אלא שאינם סמוכות אפילו היא מלאה ליחה סרוחה ועבורין למנהגינו ע"פ רמ"א כיון שאינם סמוכות כשר' דהדרא בריא ומ"מ נקראת ריעותא לענין ב' לריעותא כדלעיל כלל ט' ואם עור הבועה משתנית למראה ריאה ממש אע"ג דעומדת בגבשושיה או שאר ריעותא כשר דכיון דיש בו מראה ריאה לא ה"ל אלא חסרון מבפנים (ס"ך ס"ק ס') ואז אפי' סרכא תלוי' יוצאת ממנה כשר שהרי אינה יוצאת מן הבועה אלא מן הבשר (תצ"ט) ועיין לקמן כלל י"ג:

(ד) אבל אם יש בה ב' בועות סמוכות זו לזו אמורת אפילו מלאות מים זכים. והטעם י"א דאין סמיכות אלא מהמת נקב שהיה בריאה והעלה את הבועות (רס"י) וי"א שהדבר קרוב שיש נקבים ביניהם (דאצ"ס) וי"א דכיון דסמוכות זו לזו מתוך שכל אחת דוחקת חבירתה סופו של עור לינקב וכל העומד לינקב בנקוב דמי מעכשיו (רסצ"ח) ואפי' מלאות רוח דעת הפ"ח להטריף לפי טעם זה והב"ח והש"ך מבשירין. ומ"מ כיון שיש פוסקים דס"ל דאפילו ב' בועות דסמיכי אם הם מלאים מים זכים צלולים ומתוקים דבשר (דמ"א סעיף ג' וע"ש צס"ך ונע"ז) ואפי' לטעם שדוחקות זו את זו דס"ל כיון דהמים זכים יתהפך מהר למוגלא וישוב להתרפאות במהרה וכן יש פוסקים המבשירים במלאים רוח אע"ג דסמיכי (צ"ח) וס"ך צס"ק ע') יש לסמוך עליהם אם הוא הפסד מרובה וגם שעת הדחק אבל בלא"ה אין להבשיר אם לא במקום שכבר נהגו כך להבשיר ע"פ אותן הפוסקים (ס"ך ס"ק ט"ז) (ולפי מה שכתב הס"ך שס ס"ק ט"ז דאין להכשיר צמים זכים אם לא

צהפ"ח

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"א שער אר"ה אדם

נחפ"ו וטעם הדחק והיינו מטעם הרש"ט ול"כ ה"ה צמלחים רוח וגם דגרי הס"ך
 טכמז דמלחים רוח לא מקרי צועה ל"ע שהרי המחזר צמ"ח הכניס מלחה רוח בכלל
 צועות) והסימן לידע איזה מים זכים דאגן לא בקיאין בין זכים לעכורים כל שיש
 לה בים בפני עצמה ונקלף מן הריאה ואין רוח יוצא ממנו כשמנקבים הבועה וגם
 עור של הבועה לבנה היא גם מבפנים הוא סימן שהוא מים זכים (ס"ך ס"ק ט"ז)
 זה"י יקבל אותם בכלי ולא ביד ולא ינקוב בסכין אלא בקוץ שאם ינקוב בסכין
 מיד יהיו מלוחים (פ"ח ס"ק י"ג צמס מהר"י) ואח"כ יטעום אותם מן הכלי אם
 אינם מרים או מלוחים (כן מוכח מדגרי מהר"י שהנחתי) דאז דינם כעכורים
 (ס"ך ט"ז):

(ה) ולא מקרי סמיכי אלא שאין ביניהם כשני חוטי שער לאחר שנפתחו הריאה
 אבל אם יש הפרש לפחות כב' חוטי שער כשר אפילו לטעם שדוחקת זו את זו
 ביון שרחוקים כ"כ לא ידחקו זה את זה ודוקא שיהי' במה שמפריש ביניהם מראה
 יראה אבל אם הוא מראה מוגלא אע"פ שהיא ממראות הכשרות שנבאר בכלל
 שאחר זה מ"מ כיון שיש תחתיו מוגלא ה"ו בסמיכי וטרפה:

(ו) ודוקא ב' בועות דסמיכי טרפה אבל ב' טגרות או מורסות הסמוכו כשר
 דקים להו לחז"ל דכל הטעמים שכתבנו בבועות לא שייך בטגרות ומורסות ולכן
 אפילו יש הרבה טגרות ומורסות על הריאה כשר אלא שצריך לבדוק כ"א וא'
 ולא מהני מה שבדק הרוב שכן דרכן להתקלקל א' א' (תנ"ס):

(ז) ב' בועות זה כנגד זה בין ב' אונות כשרה אפילו לטעם דדוחקות זה את זה
 מ"מ כיון דדרך האונות להיות פרודות בה"י הבהמה אינן דוחקות זה את זה אבל
 בועה נגד טגרי כהאי גוונא טרפה דהטגרי קשה ומנקבת הבועה שכנגדה ודוקא
 בזה כנגד זה בב' אונות אבל בועי וטגרי סמוכים זה אצל זה באונה אחת אע"פ
 שאין ביניהם כרוהב ב' חוטי שער כשר דכיון דהטגרי הוא קשה ועומד במקומה
 אינה דוחק' הבועה (ס"ך צנקה"כ) ואע"ג דעדיין הבועה מצד עצמה נדחקת בטיגרי
 (פ"ח) צ"ל דוקא אם דוחקות זו את זו סופו לינקב אבל כשהאחד עומד במקומו
 לא תנקב (כן כ"ל) ומ"מ יש להחמיד לעצמו (עיין ע"ז סק"ד ופ"ח סק"ח):

(ח) בועה על חריץ או קמט במקום שאין דרך להיות חריץ וקמט טרפה דהוי
 ב' לריעותא ואפילו הבועה במ"ו ואפילו בועה על חריץ אונא עליונה של ימין או
 חריץ הוורדא מ"מ טרפה דהוי בתרי בועי דסמיכי ואפי' במים זכים יש להחמיד
 בהריץ אונה עליונה שיש לחוש לחיכוך צלעות וגרירת (ס"ך ס"ק י"ח י"ע) אבל
 בועה בשאר מקומות אפילו במקום שהריאה סמוכה לשדרה לא אמרינן סופה
 להתפרק דדרכה להכסף וליכנס לפנים ואם נראה לעינים שכלה חוץ רק באלו
 יבוקה בריאה יש לאפור בכל מקום בריאה שסופו להתפרק בצלעות (תנ"ס):

(ט) ב' בועי דסמיכי טרפה אפילו כשמנקבין א' שפכי להדדי לא אמרינן דהוי
 באחת אלא אדרבה אמרינן שמתחלה היו שנים ונקבה הריאה ונתקרבו להדדי וה"ו
 בקרום שעלה מהמת מכה אבל אם היא אחת אלא שנראית כשתים אז רואין
 אם כשנוקבין אותה באחת מצידה שופכות להדדי צריך לבדוק ולראות שאם הם
 בב' כיסים הרי חזינן שהיו שנים אלא שנתקרבו יחד ולא מהני אם שופכות להדדי
 אבל אם יש להם רק בים א' כיון ששופכות להדדי כשר (סעיף ג')

(י) בועי שנמצא בשפולי ריאה דהיינו בכל מקום שיש שם הידוד אפילו
 למעלה במקום שהריאה דבוקה לשדרה אם הוא נגד חיתוך האונות שעדיין הריאה
 ישם חדה ונקרא שפולי נוהגין לאוסרו משום שעומד בשפולי סופו לפסוק ולינקב
 או משום שנראה כרתת בועי דסמיכי וטרפה אם אין בשר כל שהוא מקף בכל
 צד אפילו רק כחוש השערה אחת ואפילו אין בהיקף זה מראה ריאה ובלבד
 שיהיה מראה כשרה דכיון דסני אפילו בהיקף כחוש השערה ובודאי דאין לזה
 מראה ריאה ואם אין חוש בשר מקף נוסחין אותו וממשמשין לצד בועה אם ע"
 כך חוש בשר מקף כשרה ואפילו אם לא היה לו חוש בשר מקף ובאו אח"כ
 בודקים אחרי' ונפחוה ומשמשו בה ועשו שהיה שם חוש בשר מקף כשר (סעיף
 ד) ודוקא בועה אבל טגרי כשר כשפולי ריאה וי"א דאפי' בועה אינו אוסר אלא
 בתחתית האומה או האונה ימנה נקרא שפולי אבל לא התוכים שבין אונה לאונה
 וכן

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"א שער א"ה אדם

וכן סתם הבי"ב בש"ע אבל לדעת י"א שברמ"א גם החתולים שבין אונה לאונה נקרא שיפולי ואף במדינתנו במקום שנהגו כהבי"ב אין למחות בידם (סעיף ד') ובועי בשפולי ולא הספיקו לנופחה ולראות אם חוט בשר מקיף או לא וכבר נחתכה הריאה אם עכ"פ ראו שהיה חוט מקיף כשר ולצורך גדול יש להקל אפילו לא ראו (תנ"ס):

(יא) בועה בריאה ונכרת מעכה לעבר אי קיימא במקום הסמפונות דהיינו ב אצבעות מן השפולי בדיקה וד' בגסה בסתם בהמה דעד שיעור זה מן השפולי במקום העבה יש שם סמפונות טרפה אפי' במים זכים משום חשיש שמא נימוק הסמפון ובוה לא מהני בדיקה אפי' להבקיין דאפשר שנימוח הסמפון ונרקב ואינו ניכר ויש מכשירין במים זכים ואומרים דאז אין לחוש לסמפון (ט"ז סעיף קטן י"ד) ובהפסד מרובה צריך עיון (ס"ד ס"ק כ"ו) ודוקא אי שפני להדדי אבל בלא שפני להדדי כשר אפילו בעבורים וסרוחים דכיון דלא שפני אהרדי אין כאן חשיש סמפון ואם לא קיימי במקום הסמפונות אע"ג דלא שפני אהרדי ומהו קצת כתרי בועי דסמיכי אפי"ה כשר ולכן לעיל סימן י' בבועה בשפולי וחוט בשר מקיף אין לאסור מטעם מעבר לעבר דהתם אינו מקום סמפונות (ט"ז ס"ק ט"ז):

(יב) בועה שהיא תחת הוורדא אפי' במקום הדק טרפה דניכרת מעכה לעכו ולא מהני כאן חוט בשר מקיף כדלעיל סי' י' שגם במקום הדק יש סמפון וכ"ש במקום העב או בשרש שלה אם ניכר מעבר לעבר דטרפה ואפי' חוט בשר מקיף ויש מכשירין אם חוט בשר מקיף (ס"ד ס"ק ל"א וע"ס צט"ז ס"ק ט"ז):

(יג) מינרא הניכרת מעבר לעבר במקום הפ"מ יש להכשיר דבפנרא אין חשיש דסמפונות (עיין ס"ד ס"ק ל"ג):

(יד) בועה שנמצא בו נקב במקום המשמישי ידא דטבהא כגון במיצר החזה או שתלשה בכה תלינן בטבה וכשר כדלעיל כלל י"א סי' ו'. אבל אם הוא במקום דלא משמשא כו' אפי' יש ספק אם מהיים או לאחר מיתה טרפה אע"ג דנקובת הריאה דוקא בנקובה ב' קרומות מ"מ הבא כיון שקרום התחתון אינו אלא עור הבועה והוי כקרום שעלה מחמת מכה ולכן כשלא ניקב העליון כשר כיון שהעליון קיים והוא עיקר ריאה משא"כ כשניקב העליון (סעיף ד' וט"ז ס"ק ט"ז):

כלל י"ב. דין מראות הריאה (סימן ל"ט):

(א) אלו מראות הפוסלות בריאה (ה) שחור כדיו (ז) דומה למראה בשר (ג) ירוק בל"א געל. בין שהוא כמראה הלמון ביצה או ככרכום. בין ככרכום גופא בין כדברים הנצבעים בכרכום. בין שהוא כמראה כשותא והוא ג"כ מראה געל ובכלל געל כזהב או שעוה או כאחרוג או כהודקה פני אדם שקורין געל זוכש כל אלו. נכלל במראה געל. (ד) לבן כמראה הבקעת או כלובן ביצה דהיינו אחר הבישול דאז הוא לבן וי"א כקרום של ביצה שהוא לעולם לבן כל אלו ד' מראות פוסלין בכל שהוא. ושחור כדיו ר"ל כדיו יבש שהוא שחור מאוד ואם אינו שחור עכ"פ כופת יש להכשיר בהפ"מ ומראה בשר ידוע שהוא אדום ומה שאומרי' שמראה בשר שמן הוא געל מכהיש הידוע (ויש מין לנע הידוע לסוחטים שקורין פלייס פלרג) ועוד שהרי אמרו בגמרא כבשרא ומנ"ל כבשר ששמן שמא כבשר בחוש. ולכן צריך להבחין אם אין האדמומית זו דומה למין בשר (תנ"ס ודצני ככונים וצרכים לענ"ד. וסונעתי שכל הסוחטים מכשירים. כל מלאה אדום ולא ידעתי על מה סמכו אם לא סכן קצלה צידם וצאונת ל"ע דל"כ הי' לנו להחמיר בכל מלאה אדום כיון שאל"ס נקייאין וסי' לו לרמ"א: אלו לא מן הסחרכים לכתוב כן) ומראה לובן יש לאסור כל מיני לבן דאין אנו בקיין איזו לבן כבקעת (תנ"ס):

(ב) כל אלו המראות אינם פוסלים עד שנופחים אותה וממס בידו אם נשתנית למראה המותר מותרת אע"פ שאינה חוזרת למראה ריאה ממש כשירה ואם עמדה בעינה טרופה שהרי הבהמה בחי' הריאה נפוחה:

(ג) ואין מראות הללו פוסלות אלא כשהשינוי בעור מחמת המראה עצמה אבל אם השינוי מראה מחמת מוגלא שבתוכו או מכה שער שחור או דם נצטר המוגה בריאה כשר (ס"ד ופ"ט) ואם לאחר שהוציא המוגלא נשאר שחור אין להקל כי אם

30 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"ב י"ג שער או"ה אדם

אם בהפ"ם ושעת הדחק (עיין תנ"ס וזנ"ז סס"ק ד' יט ט"ס וכל"ל מעטפה צריחה שהיתה על גזה חוט חמל שמור כו' ומט"כ צתנ"ס צטס משמלת הצית דלס המראה צצטר הריאה וקלפו הקרוואים והלכה המראה מן הקרוואים דלסוד הוא תמו' ולדרכה צמטה"צ משמע להדי' דכטר סהרי כתצ דהוי סקרונ מצפניס):

- (ד) אלו מראות הבשרות (ח) כמראה הכחול הדומה לרקיע ובל"א בלאה ואע"פ שנוטה לשהור (ג) ירוק כעשבים ובל"א גרין (ג) כמראה הנבר ובמראה המחול (ד) אדום אפילו בתכלית האודם כשרה וכולן אפילו אינה מתלבנת קצת בנפיהה ואפילו כל הריאה כך. וכן אם יש בה הרבה גוונים מאלו המראות כשרות כשרה. ואם יש בה מראה אדומה וירוקה כתב הכו"ם דיש להטריף מט"ג דאם עדיין לא נפל בה דם א"כ אדומה מה שיבה ואם יש בה ריבוי דם ירוקה מה שיבה:
- (ה) המראה הפוסלת אם לא עברו ב' הקרומות רק הקרום העליון הט"ו וכו"ם אוסרין ופ"ה מתיר וצ"ע:

(ו) היה בריאה אדמומית כל שהוא ויש מכה בדופן כנגדה טרפה דרגלים לדבר דהמכה שלטה גם בריאה ולכן כשיש אדמומית בריאה צריך לבדוק בדופן כנגדה ומ"ם אם לא בדק יש להכשיר (תנ"ס) ואם נפחה וחזרה למראה ריאה כשר (ט"ז וט"ך) ואם חזרה למראה כשרה יש להקל בהפ"ם (תנ"ס) וכ"ש אם מתהלה נגד המכה שבדופן לא היה אדום כ"א אחד משאר מראות המותרות דכשר ואם יש על הריאה כמו נקודות אדומות צריך לבדוק אחר נקבים במקום האדמומית ואם לא בדק טרפה (תנ"ס)

(ז) כל המראות הבשרות הכריע אמ"ו בנודע ביהודה דאינו נקרא ריעותא כלל (כמט"כ רס"י צכוהלל דקיס לחז"ל דזה לא הוי לקומח) לענין ב' לריעותא חוץ מן אדום (דלמנו צגמלל הדל צריח משמע דעכ"פ הוי לקומח קלת). וג"ל דלפ"ו כל מראה ירוק (סהרי גם צזה למנו דהדל צריח):

(ח) אם יש בה קליפה כמו נתק והיא שלימה כשרה ואפילו יש בין קליפה לקליפה סדכא לאו כלום היא דהני קליפות לאו סגוף הריאה הוא (פ"ח). ואם יש אצל הקליפות מראה כשרה וכן ווארצלען הסמוכין למראה כשרה אין בידי להקל (תנ"ס) אבל בועה אצל המראה כשרה כשר לב"ע דתלינן בשנוי מראה מהמת הבועה (טס):

(ט) גם בעוף פוסלין המראות הללו אלא שאין צריך לבדוק אחר זה בעוף (פ"ח):

כלל י"ג. דין בדיקת הריאה וסירבות (ס"י ל"ט):

(א) מן התורה אין צריך לבדוק אחר שום טרפות בין בריאה ובין בשאר איברים דכל בהמה יש לה חזקת כשרות מכה רוב דרוב בהמות הם כשרות. ואפי" בריאה דהוינן דרוב בהמות נטרפות ממנה היינו משום דאנו מהמירין כמה חומרות מכה שאין אנו בקיאים בבדיקה. ובכל האיברים לא התמירו חז"ל לבדוק שאין שכיח בהם טריפות ואע"ג דלא טוקמינן אחזקה במקום שנוכל לבררו מ"מאם באנו לבדוק צריכין לבדוק מכל י"ה טרפות והוי טרחה יתירה ולכן סמכו חז"ל על חזקת כשרות אבל בריאה כיון דמצוי להטריף בסרכות ושאר טרפות דשכיחי בה (כן לטון הס"ך ס"ק צ' מלסון זה משמע דלדין לבדוק לא נטרפות לצד חלל גם ממלחות הפוסלות חצל צרמנ"ס פ' י"ח מהל"ס וטור ונ"י סימן ל"ט לא כתנו חלל משום דשכיח צו סרכות). ומ"ם יש להוציא הריאה אחר שנדק בפנים כדי לבדקה במראית עין ויש גדולים שגוזרים במקומם על הבודקים בהרם שלא יסמכו על בדיקת פנים לתור דכיון דשכיחי בה סרכות הייבו חכמים לבדוק וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה ישבנו נהש ובקצת מקומות נהגו ג"כ לנפוח כל ריאה אפילו אין בה ריעותא ובקצת מקומות מקילין שלא לנפחה רק אם היה בה סרכא עוברת ע"י משמוש או שאר ריעותא אע"פ שהיא כשרה כגון נגלד קרום העליון וכיצא בו:

(ב) כשבא לבדוק יחתוך בנחת לפתוח המרפש וא"צ לבדוק אם יש נקב במרפש דסמכיני ארובא (ט"ז סס' מ') ויטה לצד הצלעות ולא יותר מכדי כניסת

31 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"ג שער או"ה אדם

ידו כדי שלא יהתוך שם איזה סירכא ויש הותכין או קורעין בצפורן נקב קטן רק להכניס אצבעו ולבדוק סביב ואח"כ ירחיב הנקב ומכניס ידו בנחת וממשמש בכל הלקי הריאה במתון וישוב הדעת להרגיש אם אין בה חסר או הליף או סרכות וכל שאר טריפות התלוים בריאה והבודק צריך שיהיה בקי ביד ובהרגשה ויודע כל צורת ריאה ומקומה ודרך הנהתה בתוך הבעה"ת וכשבודקה בפנים ומרגיש שאין בה טריפות א"צ יותר ומ"מ יש להוציאה:

(ג) אם הוציא הריאה קודם שבדקה בפנים והרי היא בפנינו בלא שום ריעותא צריך להניחה במים פושרין ולנפחה דהיישין שמא אי הוי בדק קודם שהוציאה היה מרגיש בה סרכות אלא שנתקו ואע"ג דאין אנו בקיאים בבדיקה מ"מ כיון שאין ריעותא לפנינו סמכינן ע"ז (תנ"ס דל"א כט"ז) אבל אם נמלה והלך לו וכיוצא בו שנאבדה הריאה מדינא כשר כיון שלא ידענו שום ריעותא מוקמינן אחזקת כשרות וכן סתם הב"י בש"ע אלא שבמדינות אלו הוששין להפוסקים דאפי"נ נאבדה הריאה באונס או בשונג אסור משום שרצו חכמים לחזק דבריהם בבדיקת ריאה ואם בדיעבד יהיה מותר כ"א ישליך הריאה ויאמר שבאונס נאבדה ומ"מ בהפ"ג או בגדיים וטלאים וחיות שאין סרכות מצוי בהם יש להתיר (עיין בס"ך ס"ק ט' טכ' לעיין בס"ך ל"ח ושם מנזכר דכ"ז סנקרא זלשון זני אדם גדי ועלה ושם כ' לעיין סי' ל"ה לענין חיתוך לונות. וכונתו דכל דבר חמירין לחומרא ולכן לענין חיתוך לונות כ' דוקא צחוק ל' יום ויונק וכן לענין טלל למען צסרכא כתב להחמיר כ"ז סנקרא גדי ועלה ומס סכתב כחן לעיין בס"ך ל"ח מוכח דכונתו דהכא כיון דמדינא זנלזדה סריקס מותר ולינו חלל מומרא וכנס"כ הס"ך בס"ך ח' ולכן אזלינן לקולא דכ"ז סנקרא זלשון זני אדם גדי ועלה כסר זנלזדה) ולכן אם אבדה במזיד שהשליכה וכיוצא בה דינו כמבטל איסור דרבנן במזיד (ודינו מנזכר לקמן כלל כ"ג) ולכ"ע אפי"נ במקום שנהגו לנפח כל ריאה אם נאבדה לאחר שבדק קודם נפיתה מותר אם לא שראינו בו ריעותא שצריך בדיקה מדינא דאסורה (ס"ך ס"ק ד' וס"ק ו')

(ד) אם יש בה סירכא (פי' מוט טל יד) ראשה א' דבוק באונה זו וראש השני דבוק באונה אחרת מרפה ובכל מקום שנזכר סירכא אין הילוק בין עבה מאד ובין דקה כהוש השערה ובין דבוקה ממש בלא שום הוש. ולרוב הפוסקים אונה הסרוכה לאונה או לאומה בין סרוכה מעט בין סרוכה כולה אם שלא כסדרן מרפה ואם כסדרן כשרה אפילו בלא בדיקה ואין נקרא כסדרן אלא בשתיים זו אצל זו ובין אונה לאונה שאצלה באותו סדר דהיינו של ימין בשל ימין או בין אונה לאומה שאצלה באותו סדר ודוקא מהיתוך של זו לחיתוך של זו אבל מגבה של לחיתוך או מהודה של זו לחודה של זו שאצלה או אפילו מהודה של זו לחיתוך של זו שאצלה או מהיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה שכנגדה או מהיתוך ערוגה לקנה שביניהם (ע"ז ס"ק י"ד) כל זה נקרא שלא כסדרן וכן סתם הש"ע (כסימן ל"ט סעיף ד')

(ה) והמנ"ס למה סרכא טריפה גחלקו הפוסקים י"א דבין כסדרן ובין שלא כסדרן אין סרכא בלא נקב אלא דבכסדרן אע"ג שהיה בו נקב כיון שסרוכה במקום שאינה עומדת להתפרק סותמה ומגינה יותר שהקרום הולך וחזק ור"ל שסירכא סותם הנקב (לס"י) וי"א משום דבכסדרן אינה כאה מהמת נקב אלא מהמת דוחק רביצה (לכ"ז) וי"א דיש סרכא בלא נקב ושלא כסדרן מרפה משום דסופה להתפרק ובנקוב דמי (לס"ז ור"ן) ולכן אפילו כסדרן אם נמצא שם נקב מרפה אפילו לרש"י שהרי חזינן שהסרכא לא סתמה הנקב (למ"א טס):

(ו) סרכא היוצא מן הריאה והיא תלויה שאינה דבוקה לשום מקום כשרה וא"צ בדיקה לכ"ע ואפילו להסוברין אין סרכא בלא נקב דוקא כשנסרך למקום אחר אבל תלויה אינו אלא הבשטת ליהות הריאה ולא מחמת נקב ומ"מ נוהגין לנפוח (סעיף ח' ונט"ז ס"ק י"ג) ואם הסרכא תלויה מתנפחת ע"י נפיתה הריאה מרפה שזו ודאי נקובה וכל סרכא תלויה צריך לבדוק נגד הצלעות ואם יש מכה בדופן כנגדה מרפה וודאי נתקה משם ולא נקרא מכה אלא דוקא כעין נגע אבל אם יש בדרות שהורות בלבד אינה סי' מכה כמש' ואם נשבר הצלע אע"פ שחזר ונקשר סרינו

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"ג שער א"ה אדם 22

קרינן ביה שפיר מכה (סעיף ט' ונ"ט"ך סס) וי"א דאפי' אין מכה ממש רק שינוי לריעותא ואפילו בהרות שהורות וכדומה הוי מכה לענין זה ותיישגן דנתקה משם (תנ"ס ס"ק ע"ד) ואם אירע שמייעך ומשמש בתלויה ולא עברה כיון דדרך הפשטת ליתה לעבור ע"י משמוש ולכן לא מתכשרא אפי' בדיעבד כ"א כשנפחה וגם בדק במקומות שכנגדה ולא נמצא ריעותא או מכה והמהמיר לכתהלה לבדקה גם בפושטתן כשיש בה ריעותא זו תע"ב (סס) ואם הריאה מליאה ליתה מבהוץ צריך לבדוק אחר נקבים כי הליחות באו דרך נקב שנריאה וזהו תחלת הסרכא (פ"ח ל"ט ס"י ל"ט) וכרכא שהיא תלויה ובסופה כעין כפתור ונרא' כבועה מלאה מוגלא אם הסרכא דקה והכפתור קטן עד שיש לתלותו בהפשטת ליתה בעלמא יש לנפת הריאה אם אין הסרכא עולה בגפיחה כשרה בין בשפולי ובין בשאר מקום ואם לא נפדה מרפה ואם הסרכא עבה והכפתור גדול ועב ה"ז בועה תלויה ומרפה (ט"ז ס"י ל"ט וס"י ל"ט ס"ק כ"ג ופ"ח ס"י ל"ז):

(ז) סרכא שהיא ממקום למקום באונא או באומא עצמה ונקרא סרכא מניה וביה דינה כסרכא תלויה אפילו להאומרים אין סרכא בלא נקב דאלו היתה מחמת נקב היתה נסרכא באונה שאצלה או באומא ואין זאת אלא הפשטת ליתה וה"ה אם יוצאה מערוגה ונדבקת באותה ערוגה או מאונה לערוגה נגד אותה אונה וכן מאומא לערוגה שיוצאת ממנה הכל ה"ל כמו מאונא לאונא עצמה אבל מאונא לערוגה כנגד האומא או כנגד אונא אחרת ה"ל כמאונא לאונא אחרת (תנ"ס) ומ"מ צריך לנפה הריאה כדין תלויה ואם אחר הגפיחה רואין שהסרכא קצרה מבשר הריאה עד שהבשר תחתיה מקמיט מרפה שסופה לינתק (סעי' ט' ונ"ט"ך ס"ק כ"ח) אבל משום הקמט עצמו אין חשש (כונ"ס כ"ה ס"ד ס"י ל"ו ס"ק כ"ג) דאע"ג די"ל דהקמט מעכב הנשימה אמרינן טבע הריאה להתרפאות ולהפשיט הקמט אבל כשהקמט הוא מחמת סרכא או מעכב הנשימה או משום שסופה לינתק ולכן לא מהני בזה מיעוץ ומשמוש דאפי' אם עבר הסרכא ע"י מיעוץ ולא נשאר קמט כיון שקודם שעבר הסרכא היה מקמיט מרפה. שהרי אנו רואים שהקמט הוא מחמת הסרכא ואם מיעץ ועברה הסרכא ועדיין מקמיט התב"ש כתב דהוי ב' לריעותא ואמ"ו בנודע ביהודא צידד להקל בזה דס"ל דבסרכא תלויה מהני מיעוץ ומשמוש אפי' במקום תרתי לריעותא וצ"ע (ועיין ס"י כ"ח):

(ח) כתבו הפוסקים דלא נקרא סרכא אלא סרכא שריא אבל מה שנפסק בהכנסת יד הבודק לבדוק ולא נודע מקומו איה אינו אלא ריר בעלמא ובשרה ואם נפסק והוציא הריאה ונמצא ראש א' בריאה או בדופן או במקום אחר כיון שהרגיש שהיתה מהוברת אע"פ שנפסקה מחמת ידו עדיין לא יצאה מכלל סרכא דדוקא כשאין בה כח להתחזק אפי' מאחר מקצותי ה"ל רירא בעלמא. ואפי' אם עברה במשמוש היד צריך שיהיה הבידס כשר וירא שמים שיש לסמוך עליו שלא הכניס מכה (תנ"ס):

(ט) עוד כתבו שמכניס אצבעו תחת הסרכא ומגביה קצת אם נפסקה מחמת הגבהה כל שהוא תלינן שהוא ריר בעלמא (ס"ע סעיף י"ח) ובוה אם נפסק רך באמצע ונשארו הראשים מהוברים הואיל ונפסק ע"י תנועה קלה כזו ודאי ריר הוא וי"א שהגבהה זו היינו שלא יוגבה כלל מהריאה ע"י אבל אם הוגבהה קצת מהריאה בהגבהת הסרכא ה"ז סרכא וגם בזה אין להכשיר אלא בהפ"ם ובדק ירא ה' מרכים (תנ"ס):

(י) במדינות אלו נהגו להקל יותר שכשמוצא סרכא במקום שמטריף ממשטשים בה ומטענים אפילו הרבה רק שיהיה בנחת עד שמסדין כל הסרכא מהריאה וכשהלכה ע"י מיעוץ ומשמוש מהויקנין אותה לריר כי טוברים שסרכא גמורה כל עוד שמשמש בה היא מתחזקת יותר ומ"מ אחר שהסירו הסרכא בודקים מקום הסרכא ע"י גפיחה ופושטתן או רוק כי הושישין שמא לא נזהרו למשמש בנחת כ"כ או שמא מחמת שזה זמן קרוב שנעשית הסרכא עדיין לא הוקשה ואע"ג דבדיקת גפיחה זו אינה עיקר דכל דבר שצריך בדיקה מדינא אין אנו סומכין על בדיקותינו אלא עיקר ההיתר לפי שעברה הסרכא ע"י משמוש מהויקנין לריר בעלמא ובדיקה זו אינה אלא להזכיר שמא תבצבין ומ"מ אם לא בדקו כן מרפה הואיל ועיקר

חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"ג שער או"ה אדם

ועיקר היתר מיעוץ סרכות קולא גדולה הוא (ט"ז וט"ח מנ"ט). וצריכין הבדוקים לזהר שלא ימעכו כ"א בנחת ולא בכה כלל וכ"ש שלא ימעכו בסמרטוט או בצפורן או ע"י אפר וחול רק באצבעותיו יגלגל קצת ולא יאמר מה בכך הרי עתיד אני לבדוק בפושרין שנבר בארנו בדביקה זו הפושרין אינה אלא להחמיר. גם צריך לזהר שיסיר כל הסרכא מהריאה ולא שישאר ממנה כלום ולא שום דלדול דכל שלא הלכה מכל וכל יראה מזה דלאו ריר הוא כ"א סרכא גמורה ועוד דאין יבדוק ע"י פושרין והלא הסרכא סותמת וכל שאינו נוהר בזה מאכיל מרפות לישראל גם צריך הבדוק לזהר שלא לבדוק במים צוננין אלא דוקא בפושרין או מכנים מים לפיו עד שיהחמם כרוק (מנ"ט) גם יש בודקים שממעכים והולכים עד שנעשה הסרכא כחוט דאו דוחין באצבע עד שנפסק ואח"כ מפרקין הסרכא מן הריאה וזה מאכיל מרפות (כו"פ) ולכן צריך הבדוק שיהיה ירא אלהים גיודע לזהר למעך בנחת שלא ינתק בכה וכל הירא לגפשו יהיה נוהר שלא לאכול מבהמה שהיו בה סרכות שעברו ע"י מיעוץ. וכן נוהגין כל היראים שבכל עיר ועיר וע"ז נאמר ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה:

(יא) ונוהגין במדינות אלו למעך בכך סרכות ואפילו בשלא בסדרן וכן נוהגין למעך בסרכות הורדא שנסרכה למקום אחר אע"ג דלגבי הורדא הכל הוא שלא בסדרן והנח להם לישראל מוטב כו' (ט"ז ס"ק ל"ז) וסרכא המנתקת ע"י נפיחה לדידן דמתירין כשעברה ע"י מיעוץ ה"ה בזה דכשרה דזה לא גרע ממיעוץ (ט"ז ס"ק כ"ע):

(יב) ואנו שנוהגין להכשיר במדינתנו בלא שום מיעוץ סרכא בכסדרן אם היא מעיקר האונות עד חצין אע"פ שאינה דבוקה כולה אלא שיש חלון (דלל כ"ט חוסרין צחלון ע"י ע"ז סק"ט) ואפי" כאלכסון אם כל האלכסון הוא למטה מהצין לצד השורש ואפילו יש כמה סרכות בכסדרן וביניהם כמה חלונות כשר. ואין חילוק בין מאונא לאונא או מאומא לאינא (ט"ז ס"ק י"ג סכן נוהגין וכ"כ ספ"ח דלל כט"ז דלוסקר מלונא ללונא צ"ט חלון כיון דר"ת לוסקר לפי צלל חלון צין לונא ללונא כיון שעונדת צונקוס רחב וע"ז נתענגע יומר חייסין סונא חפסוק) ואם עומדת בכסדרן במקום ההיתוך וכשנופחין הריאה נראה מקום הסרכא מהמת שהיא פרודה יש קצת במקום שמהג להכשיר כשר (ט"ז ס"ק י"ג) ובמקום שאין מנהג ראוי להחמיר (מנ"ט) וסרכא בכסדרן וארוכה עד שבנפיחה יוצאת מבין החתוכים לצד הגב יש לאסור דבחי" תתחבך הסרכא בצלעות ותתפרק ול"ד לסרכא תלויה דאינה אלא הפשטת ליה ואפי" תתפרק לא תתקלקל הריאה. ומ"מ אם ארוכה ומתכפלת ימונחת מעצמה בחוד החתוכים או יוצאת לפניו אין לחוש שמא בחי" עתידה לצאת לצד הגב דלא מחזיקין ריעותא (סס):

(יג) ב' אונות זו אצל זו אחת ארוכה ואחת קצרה אין למדוד החצי כי אם בקצרה ואפילו אם דבוקה כל אחד בחצי שלו. ר"ל בצד אחד נדבק בקצרה בחצי שלו ומצד אחר דבוקה בארוכה בחצי שלה ל"א זיל הכי והוי ליה מחצי ולפנים וכן כיון דמחצי ולחוץ לקצרה מחזיקין לשיפולי ואמרי' דמתפרקה שם מחברתה א"כ גם בחברתה ליכא שם סתימה כי אם כנגד חצי הקצרה (סס):

(יד) סרכא בכסדרן ומאותה סרכא יוצא סרכא אחרת תלויה או דבוקה לאותה סרכא עצמה והיא נקראת סרכא כפולה כשר (ט"ז ס"ק ס"ג) ואם דבוקה למקום אחר אפילו באחת מאונות אלו רק שלא מחצי חיתוכו ולפנים הט"ז בס"ק ט' ב' דהוי תרתי לריעותא (ול"ע דכוי הכל צטט אחד) והש"ך בס"ק י"ז מסכים לב"י דכשרה מטעם ס"ס ספק מחמת ריאה ספק מחמת הדיביק ואת"ל מחמת ריאה שמא הוא באותה אונא עצמה והוי ליה סרכא מניה ובי". ומ"מ לדידן מהני מיעוץ ומישמוש וכי התב"ש דוקא כישיטל הכל ע"י מישמוש דמה נראה דהכל היה רק הפשטת ליה אבל אם הסרכא כפולה עברה ע"י מישמוש והראשונה שבין החתוכים לא עברה שנראה מזה שסרכא גמורה היא יש להטריף כיון דכודאי איכא הכא ריעותא לא סמכין אמיעוץ ומישמוש:

(טו) אם יש קרום בין אונא לאונא או בין אונת לאונת בכסדרן יוצא מעיקרא אפי" נדבקה כולה ביהוד מראשה עד סופה כשרה בלא בדיקה דדרך הוא להמצא

חכמת הלכות בריקת הריאה כלל י"ג שער או"ה - אדם

כך. ודוקא כשהקרום מחיתוך לחיתוך כדין כסדרן אבל מחידוד לחידוד אף בקרום טריפה (ט"ז ס"ק ז' וכ"כ הפ"מ דל"א כנ"י) ודוקא שאין פילוש אבל אם יש בו פילוש וחלון דינו כסרכא ואינו כשר אלא עד הצ"ן. וכן אם נמצא קרום כזה בשאר מקומו אינו אלא סרכא דאין דרך קרום זה להמצא אלא בין אינא לאונא או לאומה ולא בשאר מקומות (ט"ע סעיף ד' ונ"ט"ך ט"ס). וקרום שנמצא על אונא או אומה דינו כסרכא מיניה ובי" ואם נראה תחת" נקבים טריפה דהוי קרום שעלה מהמת מכה (ול"א כמו שנקלח סומטים לזנזים סזה ללקת סזכר זט"ז ס"ס ל"ט וכנ"ל נטלנו מנהג זה):

(טז) אם סרכא תלוי יוצא מקרום שבין החיתוכים או דבוקה להקרום עצמה כשר ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עוברת הסרכא ע"י מיעוך ומשמוש כשר דאין כאן ב' לריעותא דהקרום אינה ריעותא כלל אבל אם לא עברה הוי ליה כמחיתוך לגב וטריפה (תנ"ט) ואם ניכר שאינו קרום שיש להכיר מה שהוא כתבנית קרום או מה שהוא כתבנית סרכא שאם אינו חלק ושוה בכל מקום או עב ביותר וניכר שנעשה מהריר כשאר סרכות אפילו ליכא חלון אין לדון בו כי אם כדין סרכא ודבר זה תלוי בראיית עיני הרגילים בבדיקות והכל משערין דוקא כשהיא נפוחה (ט"ס):

(יז) אם נסתפק אם הסרכא בגב האונא או מחיתוך וכשנוספחין אותה הרבה היא בהיתוך וכשאין נוספחין אותה כ"כ נראית בגב ויש להסתפק היאך היא נפוחה בחיי כשרה דבהמה בחזקת כשרה עומדת דרוב בהמות כשרות ולא מהזיקין בה ריעותא מטפיק (כן סמ"ע סעיף ט') ונ"ל דרשב"א לשיטתו דס"ל יש סרכא בלא נקב וא"כ י"ל דאין כאן ריעותא אבל לדין דקיי"ל אין סרכא בלא נקב וא"כ הוי ודאי ריעותא וטרפה (עיין סעי' רז' ומזקה ס"י י"ג):

(יח) ענוניתא דורדא לכל מקום שהסרך טריפה דכל המקומות אצלה שלא כסדרן (ט"ע סעיף ו') ואפי" נסרכה לכיס שלה ואפי" כולה נדבקה בו ל"א דרביתא הוא דפעמים הרבה בחיי יוצאה מהכיס אכן יפרידנה בידו בנחת מהכיס ויבדקנה בנפוחה בפושרין ואם שליטה היא כשרה ואם לא בדקה כן טרפה ואם אינה סרוכה לכיס ולא דבוקה רק שאינה יכולה לצאת מכיסה צ"ע (תנ"ט זט"ס דנמק"ל דף ק' ע"ג) ואם יש ב' ורדות בשורש א' בעובי אצבע והם סרוכים זו לזו טריפה אע"ג דרביתיהו היא מ"מ כיון שהלב דוחקן יותר מדאי זה על זה עשויות להפרד ולא מהני מיעוך ומשמוש (תנ"ט):

(יט) אם הורדא נדבקה למטה השורש שלה עם הכיס שלה כשלה דהיינו רביתיהו (סעיף ו') ולפעמים נמצא בגדיים וטלאים הורדא ע"ג גידים ויש בה קרום למטה כלפי האונא אין לאותו קרום דין סרכא דהכי אית להו אבל אם יהיה אותו הקרום לצד הראש יש לו דין סרכא ולפעמים היא מחוברת באותן גידים ואינה בכיס ונראה שצריך שיהא מקום היבורה שהיא אצל האונא שתהא מחוברת באותן גידים ושיהא אותו היבור מקום גדולה ואינה דבוקה שאם היתה דבוקה טריפה והה תלוי במראית העין אם היא דבוקה או מקום גדולה (פ"ס ס"ק ז') ואין לנהוג כן כי אם במקומו דיודעים הרגילים גדיים וטלאים בהכי ומכירי בו במ"ע יפה (תנ"ט):

(כ) יתרת מקמא אם נסרכה לשום מקום טרפה דג"כ כולהו לגבי דידיה שלא כסדרן ואפילו עומדת בצד הורדא ונסרכה בכסדרן להורדא לאו רביתא היא אבל יתרת בדרי דאונא ונסרכה לחברתה בכסדרן כשרה (ט"ך ס"ק י"ט):

(כא) אם נסרכה האונא או האומא לגרגרת טרפה דקשה הוא ואינו מנין וכן לחזה או לשמנונית הלב או לכיסו או לטרפיש הלב או לטרפיש הכבד או לטרפיש העינוניתא שהיא סוף טרפיש הלב או לרחם או לסמפון היורד בין ב' ערוגות או לקנה הלב או לשמנונית הסמפונות או לכבד טרפה ואפילו סרוכה לאחד ממקומות הללו בלי פילוש. ושמנונית הלב אע"ג דקיי"ל הלב טהור סותם היינו כשהלב דבוק בו מתולדתו אבל האי חלב מאבר אחר הוא דאין לריאה שום חלב (ט"ע סעיף ז'):

(כב) אונות העליונות הסמוכות לגרגרת אם א' מהן או שתיהן דבוקות לגרגרת במקום סמיכתן דיבוק גמור אמרינן דכך נבראו וכשר. ודוקא שנדבקו מעיקר עד סופו

35 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל יג שער או"ה אדם

סופו ואין ביניהם חלון גדול כ"כ שיכול להכניס את האצבע קטנה לתוך החלון אבל בדאיכא חלון גדול כ"כ אמרינן דאין זה דרך ברייתא רק סירכא (סעיף ז') ובדאיכא ב' חלונות אפילו אינו מכניס לכ"א כ"א מהט משהו טרפה דאין לנו כי אם מה שהעידו חז"ל (תנ"ס) והא דבעינן עד סופו ל"ד דאפילו פרודה קצת בסוף בדרך היתוך כשר ובלבד שלא יהיה חלון והאי טקצת ג"כ שיעור בפחות מרוחב אצבע קטנה הכל שהוא פרוד כרוחב אצבע קטנה אין זה ברייתא ויש מקומות נוהגין להכשיר אפילו בפרוד סופו הרבה רק שאין חלון והיכא דנהוג נהוג (תנ"ס) ולענין רוחב הדיבוק מסופק בתב"ש אי בעינן שיהא כל רוחב האונא הסמוך לגרגרת דבוק בגרגרת או אפילו קצת הרוחב דבוק וקצתה פרוד כיון שכל ארכה דבוק היינו ברייתא ואין להקל כי אם כשהפרוד בצדדים פחות מרוחב אצבע קטנה שאז הוי רק היכר היתוך אבל כשיש בצד אחד כאצבע קטנה אין זה דבק טוב וכ"ש כשמהודק בצדדי הרוחב וכאמצע פרוד אפי"ן כ"ש טרפה ואם אינם דבוקים ממש כ"א כעין סרכא או עור ביניהם המרביקים אע"ג דליכא חלון ואדוקה בחוץ מעיקרה לסופה והסרכא קצרה עד שאין הפרש בין האונא לגרגרת כ"א מעט מועד משהו בעלמא אפי"ן טרפה דדבוקים ממש בעינן בתולדותם ולא על ידי דבר אחר המרביקים דודאי סרכא היא (תנ"ס):

(כג) דופני הריאה מכהוץ מקום שהם סמוכים לשומן הדבוק בשדרה ויורד בין שתי הערוגות אם אותו מקום בריאה דבוק לאותו שומן אמרינן דכך נבראת וכשרה (ס"ע סעיף ז') ודוקא שדבוק כל אורך מתחלת הריאה עד הפרוד שבין האונות והאונות אין כל אורך מתחלת הפרוד שבין האונות והאונות עד סוף האונות וליכא חלון בדיבוק שיכול להכניס אפילו מחט ואי לאו הכי סרכא היא ויש מקומות שמכשירים אע"ג דאין הדיבוק ארוך כ"כ רק שלא יהיה שום חלון והיכא דנהוג נהוג (עין ס"ך ס"ק כ"ג) ולענין רוחב הדיבוק יש להכשיר אע"פ שאין כל מה שכנגד השומן דבוק אפי"ן פרוד רוחב של צד חוץ אבל אם צד החוץ דבוק ובפנים פרוד אפילו משהו טרפה ואם אומה א' דבוקה כדנה ואומה שבצד הב' פרודה לגמרי כשרה וכן גנה האונות שצד אחד דבוק והב' פרוד (תנ"ס):

(כד) אם כל גנות האונות והאונות דבוקים ממש בשדרה ונקרא גג אחורי הערוגות מקום שרובצת על השדרה ואין שום חלון משהו יש להכשיר שכן גידולו ובמקומות שנהגו להכשיר אפילו רק גג האונות והיינו מהשלמת האונות עד סוף האומה דבוק בלא חלון אין לסתור מנהגם ודוקא גנות של ב' האונות אבל גג יחידי לא דאין זה דבק טוב ודוקא בדיבוק ולא בסרכא המהברים:

(כה) כל אלו הדבוקים שמסימן כ"ב עד כאן אין להכשירם כי אם על ידי שאלת חכם ומומחה ומורה הוראות ואין ללמוד ממקומות אלו לשאר מקומות שנסרכה שם הריאה שבישאר מקומות אין חילוק בין דבוק כולו או לאו:

(כו) ריאה שאין לה היתוך דאונא רק כמרפא דאסא או על ידי סדק ונסרפה במקום השלם הוי כמגב לגב וטרפה דכיון דחשבינן לאונא בפ"ע (פ"ח ס"ק ד'): (כז) אף על גב דמדינא דגמרא זכ"ס הב"ב בש"ע ריאה שניקבה בגב האונא ובשר שבין הצלעות סותמת בשר אבל המנהג במדינות אלו להטריף כל סרכא שמריאה לדופן באיזה מקום שהיא כל שהיא סרכא גמורה שאינה ניתקת על ידי מיעוד ומשמוש וכן אם דבוקה לדופן ואינה מתפרדת ע"י הולכת היד בנחת וכ"ש כשידעינן שניקבה האונא אע"פ שהדופן סותמה היטיב ואין לשנות כי מנהג קדמונים הוא באשכנז וצרפת שאנו מכני בניהם והטעם דמדינא אין להכשיר במגב אונא לדופן כי אם היכא דסביך היטיב בבשר הדופן ואנן לא בקיאין היאך מקרי סביך ועוד דיש פוסקים דמ"מ בעי בדיקת ריאה בפושרין ואנן לא סמכינן אבדיקתיה להקל זמ"מ בזה מהני מיעוד ומשמוש אבל אם נסרכה גב אונא לדופן ויש מכה בדופן אע"ג דמדינא דש"ס כשיש מכה בדופן עדיף טפי משאין מכה בדופן דאז תלינן שהסרכא היא באה ממכה שבדופן מ"מ כיון דצרכה בדיקה בפושרין ואנן לא בקיאין לא סמכינן בזה ואפילו מיעוד ומשמוש לא מהני דכיון שיש מכה בדופן מתלהלת את הסרכא וניתקת בקל ומ"מ במקום שנוהגין ע"פ פסקי הש"ע אין למחות בידם (תנ"ס) ונ"ל דזה דוקא במקום שלא קבלו עליהם חומרת רמ"א אבל

אבל בסדינות אלו שכבר קבלו עליהם כולם חומרת רמ"א אלא שבא גדול אחד הראוי לסמוך על דעתו ולהכריע כפסקי הש"ע מ"ם לאהר מותו דוקא מי ששמע מפיו הן יכולין לעשות כמותו אבל מי שלא שמע מפיו אינו יכול לסמוך ולהתיר מפני שישמע ממי ששמע מפיו:

(כח) כבר כתבנו דבכ"מ שיש ב' לריעותא אע"ג שכ"א בפ"ע כשר כשיצטרפו שניהם ט"ה ולא מהני מיעוד ומשמוש וכל ריעותא שאחד מן הפוסקים מטריף אע"ג דאגן קי"ל להכשיר מ"ם מקרי ריעותא ולכן סרכא היוצא מן הבועה מ"ם מקרי ריעותא והוי ב' לריעותא ואפי' סרכא תלויה דקי"ל לעיל סעיף ו' דאינו ריעותא כלל מ"ם כיון שיצאה מן הבועה יותר מסתבר לומר שבא מחמת נקב כל"ס שהיא הפשטת ליחות אם לא במקום שנהגו להכשיר תלויה מהבועה אין לסתור מנהגם (פ"ח סימן ל"ז ס"ק כ"ח) אבל במדינתנו נוהגין להחמיר ומשמע כיון דהשבינן לה לב' לריעותא א"כ לא מהני מיעוד ומשמוש וכן יש לנהוג ואפי' בהפ"ם אין להקל ומ"ם המיקל בהפ"ם ע"י מיעוד יש לו קצת סמך (עיין ט"ז סימן ל"ז סק"ג הגם דאינו מוכרח מדבריו חננ'ס החז"ט ודמיו זכ"כ כי דמשמע דעת הט"ז להחמיר בתלוי ע"י מיעוד) ואפילו מבועה של מים זכים ויש מכשירין בתלויה במים זכים (ט"ז ס"ק ג' ונכ"ק ט"ז כ' דמיס זכיס מקרי ריעותא) ובמקום שנהגו להתיר אין למחות בידם ומליאים רוח דינם כמים זכים:

(כט) סרכא מתוך הבועה בהיתוך שבין אונא לאונא למטה מחצין אם יש לה חלון כיון שיש פוסקים דס"ל דאפילו בכסדרן דאמרין היינו רביתיהו זה דוקא כשהבוק בלא חלון אבל אם יש חלון טרפה ולכן אע"ג דאגן לא קי"ל כוותייהו כדלעיל סי' י"ב וכן סרכא מתוך הבועה שבין התוך אונא לאומה למטה מחצין אפי' בלא חלון כיון די"א דכסדרן דכשר דוקא בין אונא לאונא אבל אונא ואומא סופן להתפרק (עיין ט"ז ס"ק ה') כדלעיל שם ולכן השבינן להו לב' לריעותא ולא מהני מיעוד ומשמוש (סי' ל"ז ע"ז ס"ק ג'): (כ"ל דאפילו מים זכים וכן זכ"מ עכ"פ נקרא ריעותא כמש"כ הט"ז נכ"י ל"ז ס"ק ג' ואפי' להט"ך דכ' סס ס"ק ג' נכרכא תלויה מתוך הבועה דתליא במנהג הכי הוא כ' נכ"י ל"ז ס"ק ג' דבועא על נגלד אפי' מים זכים טרפה וכן כ' נכ"י ל"ז ס"ק ג' דלא נקרא ריעותא לא לענין סמיכי ולא לענין תלויה ולא כתז כהם דלא נקרא ריעותא אע"כ דתלויה שאני די"ל דאינו ריעותא כלל כמש"כ הכס"ח הנכחתי דבריו נשער כו"ח סי' י"ג). אבל בין אונא לאונא למטה מחצין ודבוקה בלא חלון אע"ג דאינה הולכת על ידי מיעוד ומשמוש בהפ"ם יש להכשיר דכיון דנסרכא בכסדרן בלא חלון לא מקרי ריעותא כלל ואין כאן אלא ריעותא דבועא ומ"ם בלא הפ"ם אין להכשיר די"א כיון דאיכא בועא המפסקת בין ההיתוכים אינה מנחת להדבק דבק טוב (מה שז' הט"ז נכ"י ל"ט ס"ק י"ג נסופו ונראה דכזה לריך משמוש זה קאי על טנלא ויס חלון עיין חז"ט). וכ"ז כשהסרכ' דבוקה אבל אם יש סרכ' תלויה יוצא מבועא במקומות הללו דינו כתלויה היוצא מהבועא בשאר מקומות הריאה ודינה כדלעיל סי' כ"ה דדוקא כשהיא דבוקה יש לה מעלה מה שהיא במקום היתוכי שמתחזקת שם אבל בתלוי אינה מתחזקת בהיתוך שכנגדה (עיין נקה"כ סי' ל"ז ס"ק ג'). ואם למטה מחציה בין אונא לאונא יש ב' בועות ואינם סמיכי אלא שיש הפרש קטן ביניהם וסרכא יוצא מא' לשני אפי' בלא פילוש א"ג בועא גדולה וסרכא אצלה ולא על הבועא והבועא אינה מנחת להגיע הצדדים להרדי במקום הסרכא אע"ג דליכא חלון נאפה ואם הסרכא אולא ע"י מיעוד ומשמוש כשר (חז"ט סי' ל"ט):

(ל) הטנרא אינה ריעותא כ"כ כמו הבועא ומ"ם הוי ריעותא קצת ולכן סרכא תלויה היוצאת מן הטנרא כשר לכ"ע (סי' כ' נכ"ט ע) וסרכא היוצא מן הטנרא ונדבקה למקום אחר שלא כסדרן הוי ב' לריעותא ולא מהני מיעוד ומשמוש (ט"ז סימן ל"ז סק"ג וסימן ל"ט ס"ק י"ג) כיון דהמיעוד הוא ג"כ קולא גדולה ולכן במקום שיש ריעותא קצת לא סמיכין ע"ז וסרכא היוצא מטנרא בין אונא לאונא מחציה ולמטה ודבוקה לחיתוך שאצ"ל בכסדרן אף על גב דלגבי בועא אם יש חלון השבינן לב' לריעותא כדלעיל סי' כ"ה אבל לגבי טנרא אע"ג דיש לה חלון כשר ע"י מיעוד ומשמוש. ואם אין לה חלון אע"ג דלא אולא על ידי מיעוד כשר. ויוצא מטנרא

בין

37 חכמת הלכות בדיקת הריאה כלל י"ג שעראו"ה אדם

בין אונא לאומה ודבוקה לשכנגדה דלגבי בועא הוי ב' לריעותא כדלעיל סימן כ"ט אפי' בלא הלון אבל גבי סגרא בלא הלון מהני מיעוד ומשמוש בה"מ ומ"מ אי לא אולא ע"י מיעוד טרפה ואם יש הלון לא מהני מיעוד ומשמוש (כ"ז יט ללמוד מדברי ס"ט"ז ס"ק י"ג ועיין תנ"ס):

(לא) סרכא מתוך הגומא או קמט אפי' תלויה טרפה ולא מהני מיעוד ומשמוש (כלל מדין זועא על קמט לעיל כלל י"א ס"י ס"י וכ"כ תנ"ס זכדי' זכ"י ל"ט וז"ע אם יש להקל בזה במקום הס"ט כמו בתלמי' מן הזועא) ותלמי' הוציא מן האטום הוי נמי ב' לריעותא (פ"ח ס"י ל"ט ס"ק כ"י וגם בזה ל"ט במקום הס"ט):

(לב) סרכא על מראה כשרה דינו כמו שכחתי כלל י"ב סימן ז' דאמ"ו בני"ב ס"ל דכולם לא מקרי ריעות' במקום הפ"מ חוץ מן אדום וג"ל דה"ה ירוק ולחב"ש כולם הוי ריעות' לענין ב' לריעותא:

(לג) סרכא תלמי' או דבוקה מהבועא יש לנפוח ולמשמש אם ע"י עולה בשר הריאה ומכסה הבועא שאינה ניכרת כשרה דה"ל יוצא מבשר ולא מבועא ובתלמי' ואע"פ שעדיין המקום גבוה לא חשבינן לבי' לריעותא וכן תלמי' מן המורסא אע"ג דאין לה מראה ריאה יש להכשיר אבל דבוקה מבועא שנכסה ע"י נפיחה צריך שלאחר שמיעך יהיה שוה לבשר ריאה אבל אם עדיין גבוה ה"ל סרכא מתוך גבשושית ובי' לריעותא הוי (תנ"ס):

(לד) סרכ' שמיעך ויצא דם טרפה. שהרי אנו רואין שאין זה המשמת ליחה אלא שנקבה ריאה ויצא דם מהמפונות (ט"ז ס"י ל"ז ס"ק ג') ופשוט דאין חילוק בין דבוקה או תלמי' דטרפה:

(לה) כל סרכות נדיים ומלאים לא מהני מיעוד כל זמן שנקראים בלשון ב"א נדי ומלה דהיינו עד ר"ה אף על פי שאינם יונקים ועגלים רכים דהיינו תוך שנתו אע"פ שאינו יונק או לאחר שנתו ויונק (פ"ח). ודעת התב"ש דגם בעגלים כל זמן שנקרא בלשון ב"א עגל. כי יש קבלה בידם להטריף כי הסרכא עדיין רכה ומנתקת על ידי מיעוד (רמ"א סעיף י"ג) ומ"מ יש מקומות נוהגין שכשאין להם חיתוך אונות כלל ולא שום היכר אפילו ביותר מחצין שדבוקין זה בזה ואפי' גם השפולים נדבקו יש להקל כשנפרדו ע"י הולכת אצבע בנחת ביניהם מ"מ אין להקל יותר רק בדבוקים ודוקא במקום הזה אבל לא בנדבק במקום אחר (תנ"ס):

(לו) עצה טובה להשקות הבהמה סמוך לשחיטתה דכל שלא הושקחה היא מלאה סרכות ויש להשקותה צוננים שהסרכא מהמת חמימות באה (סעיף י"ג):

(לז) ריאה שנמצא עליה כמו חלב כיסוי והוא בשר בלוי קולפין אותו מעליה ואם הריאה שתהתיו שלם ויפה אע"פ שיגש שם קמטים כיון שאין בו טרפות לא אמרינן דהבשר הכלוי הוא ריעותא אלא מכשירינן בכל ענין ואע"ג דמתוך הקמטים מוכח שהיה בו מכה כיון שנתרפא הרי חזינן דמכה זו היתה ראויה להתרפאות (ט"ז ס"י ל"ט ועיין תנ"ס ס"י ט"י) ואם יש על הריאה שומא שקורין ווארצל' ה"ז כשרה (תנ"ס ס"י ל"ח):

(לח) ריאה שהיה מונח בה מבחון עצם דק ארוך קצת ודבק בעורה נרחבה יש מתירין שודאי מצלעות הבהמה נקלף ונדבק בריאה (ט"ז ס"י ל"ט וכ"כ פ"ח ויט חומקין ט"ז ט"ס) וג"ל דהכל לפי ראות עיני המורה כדלקמן (כלל כ"ג ס"י י'):

(לט) בודק שהוציא ידו ואמר טרפה ואח"כ הכניס אחר ידו ולא מצא טריפות ל"א דהוי חד לגבי חד ונוקמי בחזקת היתר אלא אמרינן שמא היה בו סרכא וע"י שהכניס השני ידו בחזקה העביר הסרכא או הראשון העבירה בהוצאת ידו ואע"פ שכל סרכא הניתקת כשהטבח מכניס ידו בנחת לבדוק אמרינן דלאו סרכא היא מ"מ הכא חיישינן שמא העביר בכת ועד אחד נאמן אפילו לאסור כשהוא בידו אבל אם נודע שלא פתח הטרפיש כלל ואמר שהוא טרפה מהמת הריאה הרי ראינו שהוא משקר אבל אם אמר סתם טרפה אע"פ שלא פתח הטרפיש נאמן דיכול לוטר מהמת שמצא נקב בחצר הכבד ואפי' אם יאמר השני חפשת בחצר הכבד ולא ראית בו נקב לא מהני דלא ראינו אינו ראיה (ט"ז ס"ק כ'):

(מ) אמר הכודק סרכא היה בו שלא כסדרן ואחד מכתישו ואומר כסדרן היה וכן הקונה ריאה ואמר שמצא בה סרכא במקום שהוא טריפה והמוכר אמר במקום שהיתה

הכמת הלכות טרפות כלל י"ד שער או"ה אדם

שהיתה כשרה אם באו שניהם כאחד לב"ד ה"ל חד לגבי חד ואין כאן עדות והרי זה כבהמה שנאבדה הריאה ומוקמינן בחזקת היתר אבל אם באו זה אחר זה ובא זה שמעיד לאסור תחלה תלוי בפלוגתא שבין הרישב"א למהרי"ק (עיין נס"ך ססי' ח' ונסי' קכ"ז ס"ק י"ג) (ולקמן כלל ע"ג סימן י"ג):

(טא) במקומות ששותפין אצל נכרי והניחו הבהמות אצלו בין שהיטה לבדיקה. אין הושישין שמא הכנים ידו וניתק סרכות דבדיקת הריאה מדרבנן וספיקו להקל. ואם רגיל הנכרי לעשות כן יש לחוש אפילו דיעבד ולכתחלה יזהר בכל ענין:

כלל י"ד. כללים בטרפות. הלי טרפות. (סימן כ"ט):

(א) כתיב ובשר כשרה לא תאכלו ופירושו טרפה לא תאכלו ופירושו טרפה שטרפו היה או עוף הדורס. וקבלו חז"ל דלאו דוקא דרוסה אלא כל חולי ומכאוב הגורמים הולשה ומיתה לבעלי חי. ושמונה מיני טרפות נאמרו למישה מסיני בכללן וחז"ל בפי רוב חכמתם ועוצם בינתם הכריעו איזה חולי מטריף ואיזה לאו. והיינו כל חולי שאי אפשר לבהמה שתחיה י"ב חודש היא טרפה. וכל חולה שתוכל להיות י"ב חודש כשר וקבלו כך מן הפסוק שנאמר זאת החיה אשר תאכלו והל"ל זאת אשר תאכלו לכלול בהמה חיה ועוף אלא ללמד זאת החיה ר"ל שהיא יכולה להיות תאכל ושאינה יכולה להיות לא תאכל:

(ב) ח' מיני טרפות שנאמרו הל"מ"ט בכללן הם סימן ד"ן חנ"ק נפ"ש. היינו. דרוסה. נקובה. חסרה. נטולה. קרועה נפולה. פסוקה. שבורה:

(ג) הדרוסה הוא שדרסה חיה או עוף הדורס ויתבאר בדין דרוסה:

(ד) נקובה הוא בי"א אברים שאם ניקב אחד מהן לחללו במשהו טרפה ואלו הן. הוושט עם תורבץ הוושט. קרום של מוח הראש. הלב עם הקנה שלו. המרה. קנה הכבד. הקיבה ובעוף הקורקבן. הכרס. המסס. בית הכוסות. הדקין. הריאה והקנה שלה. וי"א גם האם של בהמה ועוף. וי"א גם השלחופית שמי רגלים נקיים לתוכה. וכל אלו יתפרשו אי"ה כל אחד ואחד במקומו. וכל אלו הנקבים אין פוסלין אא"כ נקבו נקב מפולש לתוך החלל שלהן שיהי' הנקב מעבר לעבר:

(ה) חסרה הוא ב' איברים שאם חסר ממנינם טרפה והם הריאה. והרגלים ובכלל הריאה הוא חילוף האונות או שנמצאת בלא חיתוך אונות או יבשה מקצתה וצמקה וסרכות (כ"כ לננ"ס נפר' ס') אבל אנו קי"ל שכולם בכלל נקובה חוץ מחסרון אונות. וחסרות רגל. וחסרה ר"ל מתחלת ברייתה וכ"ש אם ניטל אח"כ על ידי חולי או ביד:

(ו) נטולה כגון ניטל לחי התחתון ניטל הכבד ולא נשתייר ממנו כלום וניטל צומת הגידין ובוקא דאשמא דשף מדוכתא וגלודה ולקותא בכוליא. ובנטולה מחלוק' רמב"ם ורשב"א דלרמב"ם נטולה דוקא שנבראת בזה האבר אלא שאח"כ ניטלה ביד או על ידי חולי אבל נברא כך כשר דאל"כ למה נמסר הל"מ"ט בשתיים חסרה ונטולה אם הכל אחד אע"כ חסרה ר"ל מתחלת ברייתה ונטולה לאחר זמן אבל לרשב"א הכל אחד ובין חסרה ובין נטולה בין שנברא כך ובין שניטל לאחר זמן טרפה אלא שנמסר בשתיים בכדי שלא נטעה לומר דדוקא ניטל טרפה אבל נברא כשר או להיפך (עיין ננ"י סימן נ"א ופ"ח סימן כ"ט וננ"י סימן ט'):

(ז) קרועה ופסוקה אע"פ שהכל אחד אלא דפסוקה משמע כולה או רובה והיינו נפסק גרגרת ופסיקת חוט השדרה אבל קרועה שייך במקצת כגון כרס החיצונה שנקרע דאפילו לא נקרע אלא טפה סני ומ"מ דוקא שנקרע מעבר לעבר (ננ"י ח') ולרמב"ם פסוקה הוא לגמרי מעבר אל עבר כל עובי העור וקרועה אפי' לא נקרע מעבר אל עבר כל שנקרע רוב עובי הבשר (ע' ננ"י ס' פ"ט הל' ה' נכ"מ סס):

(ח) נפולה שנפלה ממש לקמן בדין נפולה:

(ט) שבורה היינו נשברה רוב צלעותיה ונדלדלו סימנין ברובן וגולגולת שנחבסה ועקירת צלע:

(י) אלו הן הטרפות בפרטן בכל אבר ואבר. ונתרוצץ עצם הגולגולת ברובו או שנפחת ממנה כסלע או שניקב אפי' בכל שהוא בעוף של מים ונתבאר דינו בכלל ט"ז. ניקב קרום של מוח או שנתמסמס ונתבאר שם. נפסק חוט השדרה נתבאר שם

חכמת הלכות טרפות כלל י"ד שער או"ה אדם

שם. ניקב הוושט או שניטל או שנשתנו מראות הקרומים דהיינו שנהפך עור הפנימי שמראהו לבן נהפך לאדום והחיצון שמראהו אדום נהפך ללבן. ותורבץ הוושט שניקב וכן אם יש ב' וושטות נתבאר בכלל ט"ז. ניקב הנגרות או נסדק או ניטל או שנמצאו ב' נגרות נתבאר שם. ניטל לחי התחתון או העליון נתבאר שם. ניקב הלב או ניטל או יש לו ב' או שניקב קנה הלב נתבאר בכלל י"ז. ניטל הכבד או יש ב' כבדין או שניקב קנה הכבד והוא המזרק הנדול שמתפצל מן הקנה ונכנס לכבד ונתבאר שם. ניטל המרה או שניקבה או שנתרוקנה או שנמצאו ב' מרות נתבאר שם. ניטל המחול או ניקב או נמצאו ב' נתבאר כלל י"ח. ניטלו הכליות או ניקבו או שנמצאו ב' נתבאר שם. נקבו הבני מעים או שיצאו או שנמצא מעי יתר נתבאר בכלל י"ט. ניקב השליא והשלחופית ושלל של ביצים נתבאר שם. ניקב הזפק או ניטל או נמצאו ב' נתבאר כלל ט"ו. ניקב הקיבה וכרס והמסס ובית הכוסות או שניטל אחד מהם או שנמצא ב' נתבאר בכלל כ"ו. דין טריפות הריאה והאונות נתבאר בכלל ט"ו י"א י"ב י"ג. עוף ובהמה שנפלו לאור נתבאר כלל כ"א. שבר בבהמה ועוף נתבאר כלל כ"ב. נשבר הרגל או גף העוף נתבאר שם ובכלל כ"ג. בהמה או עוף שנדרסו מחיה או עוף כלל כ"ד. בהמה או עוף שנפלו ממקום גבוה או נפשו עורם או אכלו סם המות נתבאר בכלל כ"ה. קוץ או מחט או שאר דבר נמצא בהלל הנוף נתבאר כלל כ"א:

(יא) כל אבר שאמרנו שאם ניקב במשהו טרפה. כך אם ניטל כולו טרפה בין שניטל בחולי או ביד ובין שנברא כך חסר אותו האבר הוץ מן המחול דניטל כשר וניקב טרפה כמבואר כלל י"ח (סי' כ') והוץ מן האם דניטל כשר וניקב טרפה כדלקמן כלל י"ט:

(יב) כל שאמרנו בו אם נברא חסר טרפה כ"ש אם ניטל ביד שע"י הטכה הבהמה חולה יותר אבל כל שאמרנו בו אם ניטל טרפה אם נברא כך כשרה (כונ"ס) וי"א דגם אם נברא כך טרפה (רמב"ם כדלעיל סי' ו') וכיון שאין הכרע קי"ל דבמקום הפ"ט יש לסמוך אמבשירין (סי' כ'):

(יג) אם נברא בנקב מפולש כגון מחול שיש בו נקב במקום המטריף כדלקמן כלל י"ח דעת הט"ז בסי' ט"ג דאם נברא כך אין שם נקב עליו אלא שם חסרון ולכן במחול שאין החסרון פוסל בו כדלקמן ה"ה שאין הנקב הזה פוסל בו דדוקא אם ניקב ע"י חולי טרפה דאז החולי מקלקל שאר הנוף משא"כ כשנברא בנקב אין כאן חולי וזה לא נקרא נקב אלא חסרון. ודוקא בדבר שטחי שאין לו חלל במחול וריאה דמה לי אם נברא חסר בקצה המחול או באמצע דכל זה נקרא חסרון אבל בדבר שיש לו חלל כגון הרקין ולב וקורקבן וכל האברים שיש להם חלל לכ"ע אם נבראו בנקב טרפה דודאי בזה נקרא נקב ולא חסרון (כן כתב הל"ג צניאור דנרי הט"ז והסקנים לדנריו הנ"ל הפ"ט צ"ל נ"ג) והש"ך בנקה"כ ופ"ח סי' ט"ג דעתם דאם אפשר להיות שנקב זה אינו מתחלת ברייתו ודאי טרפה אלא אפי' אם יהיה מופת הותר שיהיה כן מתחלת ברייתו דעתם דגם זה אינו בכלל חסר אלא בכלל נקב וטרפה (וראית הט"ז מריאה אינו כליה. דהתם מיידי דאינו מפולש מעצר וזה לא נקרא חלל חסרון חלל חסר מפולש מעצר לעצמו כה"פ מהמילת צרייתם היתה ערפה וכן כתב הפ"ח) והכו"פ כתב כיון שלעולם הנקב במקום אחד מוכח שהוא מתחלת ברייתו וכן דעת אמ"ו בתשובת נ"ב להקל במקום דשכיח:

(יד) כל אבר שאמרנו בו אם ניטל טרפה אם נברא בשני איברים כגון שנברא בשני כבדים וכיוצא בו קי"ל כל יתר כנפול דמי אך בזה יש ג' פרושים י"א דר"ל כאלו נטלו שניהם וא"כ בכבד. דניטל הכבד טרפה אם יש ב' טרפה ובשני מחולין דקי"ל ניטל המחול כשר הוא כשר ואפילו היו המחולין דבוקים זה בזה בסומכי (כ"ל צנוקס הע"ז) דקי"ל דאם לא נשתייר בעובי דינר זהב טרפה כמבואר כלל י"ח אפי"ה כשר וכן אפילו לא היו השני כבדים דבוקים זה לזה כלל אפי"ה טרפה דכיון דיש ב' מחולין או ב' כבדים השבינן לגמרי כאלו נטולים שניהם וכאלו נברא בלא מחול או בלא כבד ולדעת רמב"ם שהבאתי לעיל סי' ה' לפי פירוש זה דאם נברא כך כשר וא"כ בב' כבדים היה כשר (כך פירש רמב"ם וכוונ"ס וכו"ס ועיין

הכמת הלכות טרפות כלל י"ד שער או"ה אדם

ועיין בט"ז סי' ל"ה ס"ק ד' ונש"ך סס סי' ע"ו דדוקא חס עומדת במקום הלואי וכ"כ רמ"ח זכ"ה סעיף ד':

(טז) ודעת רמב"ן הא דאמרינן כל יתר כנטול ר"ל כאלו ניטל ממקומו המחובר לו וכל מקומו עמו ולט"ז אם יש ב' מחולין דבוקים זה בזה במקום העב טרפה שהרי אנו רואין כאלו ניטל גם המקום המחובר לו ואם כן חסר מן המחול במקום העב ולא נשתיר כשיעור וטרפה אבל כשאנן דבוקים יחד כשר וכן בב' כבדים אם דבוקים במקום מרה ובמקום היותה טרפה ואם אינן דבוקים באותן מקומות כשר ודעת רשב"א דר"ל כנטול אותו היתרת לבד ולכן בין בטחול ובין בכבד בכל מקום שמהובר כשר אבל ב' מרות טרפה שכיון שאם יפרדו זה מזה יהי' נקב בעור המרה אך שהוא בעצמו כתב שאין לסמוך על פי' זה אלא כדעת רמב"ן (ועיין בט"ז סי' מ"ח ס"ק ט"ז ונסינון מ"ג ס"ק ח' ונסי' כ"ד ונסי' סי' כ"ה ס"ק ד') וקיי"ל חומרת רש"י ורמב"ן ומ"מ לענין תערובת הוי ספיקא דדינא אם כרש"י או כרמב"ן ואם הכבדים דבוקים יחד למטה ממקום מרה וחיותה וכן ביתר רגל טצומת הגידין ולמטה לכ"ע כשר דדוקא אם אינן דבוקים כלל נחשב לשנים משא"כ כשמדובק למטה אינה אלא תלתול כבד ותלתול רגל ולא נחשב ליתר כלל (ט"ז סי' מ"ח ס"ק ט"ז ונסי' ונסי' קו' ה"ה סק"ד):

(טז) כל אבר שהנקב פוסל בו אם יש לו חלל בלב וקורקבן צריך שיהיה הנקב עד חללו ואם לא הגיע לחלל אע"פ שניקב מעבר לעבר ע"י חולי שלא במקום החלל כשר (סי' מ' זכ"ה ס"ק ט"ז ונסי' כ"ד דה"ס נקורקבן טהרי' בגמ' ח"י קורקבן סניקב וכיס שלו קיים כשר) ודקן וקיבה זכרים וכיוצא בהן צריך שתעבור הנקב בכל עובי העור מעבר לעבר ואם לא עבר כולו כשר אם הוא ע"י חולי ואפי' לא נשאר בו רק מעט בתכלית הדק (לא מנעי לדעת הסוברים דלכ"ע דמממיר זהמסק כלל אחד (זכ"ה ס"ק ט"ז סעיף ח') דוקא ע"י מחט חלל חולי מודה דכשר דפטיטא דה"ס דדקין ואפילו לדעת הז"ח סס דס"ל דלכ"ע ח"י ע"י חולי חוסר הלל הוא זעמנו כ' דלא נהיגין בזה כדכ"ע ומכשיר זהפ"מ) ואם הוא על ידי מחט יתבאר דינם כלל כ"א ובכל האיברים אם נקבו ב' העורות אלא שהנקבים הם זה שלא כנגד זה כשרים חוץ מן הוושט דאפילו זה שלא כנגד זה טרפה כיון דפעיא בו מתרמין להרדי ואם הם מנוקבים בשיפוע ג"ל דטרפה (וראה זכ"ה סעיף ט"ז ונסי' כ"ה ס"ק ט"ז):

(יז) כל אבר שנקובתו או חסרונו או נטילתו פוסל ה"ה אם היה שם שינוי בבשר שנקב במקצת או הבשר רע (סי' כ"ה) ובלבד שיהיה השינוי מעבר לעבר דאל"כ אינו מטרף וח"ו להמריף במקום שאין פיקפוק (כו"פ סס) וכל שהיה בו נקב אע"פ שעלה בו קרום לא חשוב סתימה כלל אפי' הקרום הוא במראה טוב ועב. דקיי"ל קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום (סי' ל"ו ס"ך ס"ק ד') ולכן אם נמצא בו מחט או קוץ ואינו הולך מעבר לעבר וניכר הדבר שיש בו שביל לבן אע"פ שאינו נרקב מ"מ ניכר הדבר שחזרה המחט לאחוריו וזה קרום שעלה מחמת מכה ואינו קרום אבל אם אין רואין שינוי בבשר אלא במראה שנשתנה מראיתו כשר ומ"מ אם יש שם סירכא או בועה והמראה עוברת מעבר לעבר א"כ הסירכא או הבועה מראים על המראה שזה הוא לקוחה וכן מצאתי בפמ"ג שהיה על הדקן בועה נתחת"י שהור מעבר לעבר והמריף ע"ש סס' מ"ז בט"ז (חוץ מריחה וכליות טפוסל זמלחה) או אפילו נקרע הבשר לא חיישינן שמא נתמסמס הבשר עד שהוא כמו בשר שהרופא גורדו ואין אנו בקיאים בזה לא חיישינן לזה ולא מהזיקין ריעותא (סי' מ"ג סעיף ז' וסי' כ' נסופו וע"ס זכ"ה):

(יח) בד"א דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום ולא מקרי סתימה דוקא בדבר שהנקב פוסל בו מצד עצמו אבל בדבר שאינו פוסל מחמת עצמו כגון טרפש הכבד וכיוצא בו מהני סתימה (סימון מ"ח סעיף ח' זכ"ה ס"ך סס) ולענין נפחת הגולגולת נתבאר כלל ט"ז:

(יט) כל אבר שאמרנו שהנקב פוסל בו אם אין בו נקב אלא שיש בו סירכא ונסרך למקום אחר או בועה בש"ע סתם דכשרה וי"א דטרפה לא מבעי להסוברי' דבריאה אין סירכא בלא נקב ואפילו להסוברים דיש סירכא בלא נקב היינו דוקא בריאה

41 חכמת הלכות טרפות כלל י"ד שער או"ה אדם

בריאה ששואבת כל משקין משא"כ בשאר אברים (סס"ו ע"ו) והפ"ח (סס"ז ע"ז) מהמיר אפילו בהפ"ט ועכ"פ אין ראוי להקל כ"כ אם לא בבהמת ישראל (וכ"כ כו"פ סס"ז ע"ז) ואמ"ו בנ"ב מ"ת פ" ב"ב כתב וז"ל נלע"ד בכל מקום שיש סירכא באיברים הפנימי" אף שמבואר בש"ע שאין סירכא אלא בריאה מ"מ בדיקה בעינין בהלל הפנימי באותו אבר אם אין קוץ או מחט תחוב נגד הסירכא עכ"ל ונ"ל דאם לא בדק כשר אף לפ"ד אמ"ו שהרי בכלל י"ז פ"י מ"ז כתבתי בשמו דמש"כ רמ"א במרפש שנסרך לבה"כ דה"ל קרוב לודא' שיש שם מחט ולכן בא"א לכדוק טריפה ואם הד"ן כן בכל האיברים למה כתב רמ"א כן דוקא בנסרך לבה"כ אע"כ דדעת מורי דוקא לכתהילה ואם נמצא בועות אע"ג דבריאה קי"ל דבועות כשרין מ"מ בשאר איברים שנקיבתן במשהו צריך לפתוח הבועה ואם נשאר העור שלם תחתיו ויפה כשר בין שהיא מלאה מים זכים או פרוחים אבל אם הבשר רע הוי כנתמסמס וה"ז כנקב (ס"ד סס"ז ע"ז וע"פ זנאך הגולה נסס"ל ע"ל) ודוקא בדקין וכיוצא בו שעורן דק אבל בלב ומחול וקורקבן וכיוצא בהן אין להחמיר כיון שצריך שתעבור הנקב עד הללו מאן ליטא לן שהגיע הנקב עד שם (כ"כ מהרש"ל ופ"ח סס) ומ"מ במקום שיש מחט אפי' אינו תחוב כלל ונסרכה למקום אחר טריפה דמוכחי הדבר" שהסירכא מחמת נקב (ועיין לקמן כלל כ"י):

(כ) כל אבר שהנקב פוסל בו במשהו אם יש עליו שומן או בשר בתולדתו והוא סותמו כשר ואפילו מחט תחוב בנקב ושומן או בשר סותמו כשר חוץ מהלב הלב והקרומ שעל הלב וחצר הכבד ושומן הכרכשתא שאלו אינם סותמים אע"פ שהוא הלב מהור לפי שדברים אלו אינם מהודקים שפיר ולכן הלב טמא לעולם אינו סותם לפי שאינו מהודק יפה והעוף כל שומן שלו סותם אבל הלב היה אע"פ שמתר באכילה כל מה שכנגדו אסור בבהמה אינו סותם כיון שאינו מהודק יפה (ס"ז ע"ז) ועיין לקמן כלל כ"ח ס"ח ח' לענין הלב שעל הדקין שבראש הקיבה ושעל הכרכשתא אם סותם:

(כא) ודוקא אם סותם באותו אבר שמדובק בו בתולדתו אבל אם סותם נקב של אבר אחר כגון שניקבו הדקין ושומן הקורקבן סותמן לא מקרי סתימה וטריפה שגם זה אינו מהודק יפה וסופו להתפרס וה"ה בשר שסותם דינו בכל דבר כשומן (סס):

(כב) ודוקא דבר שנקיבתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור כגון מחול לא מהני סתימה כמבואר כלל י"ח:

(כג) כל הטרפות בין מחמת נקב או שבורה וכיוצא בו אם יש לפנינו דבר לתלות כגון שמצאו נקבים במקום שהטבח ממשמש שם וז"ל שעי' המשמוש נעשו הנקבים לאחר שהיטה או שבא כלב או זאב ונטלן והחזירן נקובים וכן נשבר הרגל או נישט הגף ויודע שעיקם הרגל או הגף לאחר שהיטה עד שע"ז ראוי להשתבר ולהשמש וכן כל כיוצא בזה אע"ג שהוא ספק שטא קודם שהיטה מ"מ כיון שיש לפנינו דבר לתלות בו שנעשה לאחר שחיטה וקי"ל גשהטה הותרה ר"ל שכל בהמה או עוף עומדין בחזקה זו שאין בהם דבר המטריף אותן דאזלינן בתר רוב ורוב בהמות ועופות כשירים אבל אם אין כאן דבר לתלות בו והספק שקול אם נעשה קודם שחיטה או לאחר שחיטה בהפסד מרובה כתב הש"ך דיש לסמוך על תוספות דמתירין בזה אבל בלא זה אין להקל כלל (ס"ז ע"ז) ועיין נז"ל נסעך כוז ומזקה נס"י י"ג עד ס"י כ"ח):

(כד) וכל זה דוקא בדבר שנוכל לומר שנעשה לאחר שחיטה וא"כ עכ"פ הזקת כשרות דבהמה עומדת במקומה מחמת רוב אבל אם היה בו ריעותא שבודאי היה מחיים אלא שספק אם נגמר הטרפות כגון שחתכו ראש בהמה לשנים ומצאו בו מים ולא נודע אם היה המוח מקיפו כדלקמן כלל ט"ו וא"כ כבר יצאה בהמה זו מחזקתה שהיא מחמת דרוב בהמות כשרות שהרי בבהמות אין להם מים במוח וא"כ אנו רואין שאין זו מן הרוב אע"ג שהש"ך כתב דגם בזה יש להכשיר בהפסד מרובה כבר נחלקו עליו הפ"ח והכו"פ וכתבו שאין לזוז מפסק של רמ"א וכן נ"ל דאפילו התוספות שהביא הש"ך מודים בנידון זה ולא מוקמינן אחזקה שם (ועיין נסעך כוז ומזקה ס"י כ"ח):

42 חכמת הלכות טרפות כלל י"ד שער א"ה אדם

(כה) הא דאמרינן דאם יכול לתלות הנקב בטבח דתלינן. היינו דוקא אם הוא משוך אבל עגול אין דרכו בכך שתהיה בן ע"י טבח. וכן כל נקב שהוא פתוח או שהושחר או אדום סביב הנקב. ובריאה וכיוצא בו אפי' הוא רק אדום סביב הצלעות נגד הנקב וכ"ש אם סביב הנקב לבן וקשה כעין שומן דכל זה ודאי נקב ישן הוא וטריפה (סי' ל"ו סעיף ט')

(כו) אפילו לדין ג"מ בין נבלה לטרפה דבכ"מ שנכתוב טרפה ביצתה אמורה מה"ת כדלקמן בדין ביצים משא"כ ביצת נבלה יכן לענין אותו ואת בנו דאם היא טרפה הוי שחיטה ואסור לשחוט ביום אחד אבל נבלה אין כאן שחיטה ומותר לשחוט אחריה (פ"ח סי' ל"ג ו' סעיף קטן ט')

(כז) כל מקום שנכתוב שצריך בדיקה. אנו בדורות האחרונים אין בקיאי בבדיקה ולכן כל דבר שיש לו ריעותא אין סומכין על בדיקתו ואוסרין מספק והרי זו טרפה ר"ל שאנו צריכין להטריף מכח ספק (סי' ל"ז סעיף י"ח):

(כח) ודוקא בדיקה לא מהני אבל בעוף יכול להשהותה עד שתגמור מלהטיל ביצים ואז ישהה אותה כ"א יום שכן זמן עיבורה של עוף ואז אם תלד הרי זו הוכחה שאינה טרפה דקיי"ל טרפה אינה יולדת אבל הביצים שמשלת בתוך כ"א יום לא מהני שהרי נתעברה מהם קודם לזה וכל הביצים שנולדו קודם כ"א יום לאחר שפסקה מלהטיל דינם כביצת ספק טרפה ומבואר דינם בדין ביצת כלל ל"ו וה"ה אם לא הטילה מעולם אם שהתה אחר שנולד הספק כ"א יום והתחילה להטיל ביצים כשרה ודוקא בעוף דאין זמן עיבורה רק כ"א יום מהני שהייה ולא חיישינן בזמן קצר לתקלה דכיון דאם סופה לטעון ממהרת לטעון וזמן טעינתה רק כ"א יום. אבל בהמה אפי' דקה שזמן עיבורה ה' חדשים ומכ"ש גסה שזמן עיבורה ט' חדשים לא ישהנה עד שתלד דחיישינן בזמן ארוך כזה שמא יבא לידי תקלה אע"ג דמדינא מותר לשהות אפילו זכר עד י"ב חודש דקיי"ל טרפה אינה חי' יותר מ"ב חודש מ"ס חיישינן לתקלה בזמן מרובה כזה ונ"ל ה"ה בעוף במדינות אלן שאינה מטלת ביצים כל ימות החורף ואירע לה ספק לא ישהנה עד הקיץ ונ"ל דבהמה אם יודע בודאי שבשעה שאירע לה הספק טריפות לא היתה מעוברת ואח"כ נתעברה אפילו בבהמה גסה אם יש עוד צדדים להקל מותר להשהותה עד שתלד ד"א דהא דאין טרפה יולדת ר"ל אינה מתעברת וכיון שנתעברה הוי סימן שאינה טרפה (עיין פ"ח סי' כ"ז ס"ק נ"ז) וא"כ אף שיש להחמיר ככל האחרונים דצריך עיבור ולידה מ"ס לענין זה נסמוך עליו דמותר להשהותה ולא חיישינן לתקלה ועוד. נ"ל דבזכר אם רואה שהוא מזדקק לנקבה ויש עוד צדדים להקל יכול להשהותו ג"כ י"ב חודש שהרי י"א דגם בזכר כשזדקק לנקבה הוא בכלל טרפה אינה יולדת ור"ל גם אינו מוליד (עיין פ"ח כלל ע"ג ונ"ל ס"ס נ"ס ונ"ס זכר"ס סי' כ"ז) ואף דלא קיי"ל הכי מ"ס לענין שהייה נ"ל דמותר אם יש עוד צדדים להקל אבל בלא"ה אע"ג דהוי ס"ס שמא כשרה כאותו דעה זאת"ל דעדיין ספק שמא לא יבא לידי תקלה לא מהני דהא בלא"ה גמי הוי ס"ס ולא מהני במש"כ המנ"י שם דקרוב לודאי שיבא לידי תקלה:

(כט) הא דמהני שהייה י"ב חודש או לידה דוקא בספק טריפה אבל בודאי טריפה לא מהני אפי' אם היה שנים הרבה אפי' היא בחזקת טריפה דאע"ג דקיי"ל טריפה אינה חיה היינו רובא רובא אבל מיעוטא דמיעוטא חיה אע"ג שהיא טרפה ולפי זה במקום דאיכא פלוגתא בין הפוסקים אי חזינן דחיה י"ב חודש או שהולידה או הטילה ביצים כשרה וכן אפילו לודאי דרוסה מהני שהי' ולידה דאפי' ודאי דרוסה ספק טרפה היא (ס"ס נ"ט ע) ובש"ך שם ס"ק מ"ב וס"ק מ"ח:

(ל) אסור למכור כל ספק טרפה שאינה ידוע וניכר לנכרי שמא יחזור וימכרנה לישראל אלא ימיתנה ואח"כ ימכרנה לנכרי אבל טרפות הידוע וניכר לכל מותר שאין השש שיקנה אותה ישראל שהרי ניכר הטרפות ואפי' בספק טרפה מחמת פלוגתא דיש מכשירין אע"ג דאיכא ס"ס שמא לא ימכרנה לישראל ואת"ל שימכור שמא הלכה כאותו פוסק דכשר אפי' לא ימכור דהא עכשיו גבן אינו אלא ספק אחד ועוד דאם ימכור לישראל יאכל הישראל רק בספק אחד (פ"ח סי' ק"י זכל"י ס"ס סי' י"ח) אא"כ יש בלא"ה צדדים להתיר כגון בדרוסה ד"א דמותרת בבדיקה ועוד

ועוד יש בדרוסה צדדין להתיר ולכן כל ספק שבדרוסה שיש בו מחלוקת בין הפוסקים מותר למכרו (ס"ד סי' כ"ז ס"ק נ"ח) אבל בודאי דרוסה אסור למכרו: (לא) הא דמהני שהייה יב"ח או לידה דוקא במרפות שהוא מחמת עצמו או בדבר דליכא למיהש שמא תטרף תוך יב"ח כגון שמוטת גף בעוף דמריפה שמא נשטטה עמה הריאה וא"כ ליכא למיהש שמא תשמש לאחר מכאן אבל שבורת גף בעוף בתוך אגודל דחיישינן שמא תנקוב את הריאה לא מהני שהייה ולידה דכל יום חיישינן שמא עכשוו מנקבה הריאה ואפילו היה כמה שנים לא מהני (פ"ה סס. וכו"פ):

(לב) נ"ל דאפילו שינה איזה אבר מהפנימים את צורתו מכמו שרגילין להיות כגון המחול שדרכה להיות ארוכה ונמצאת עגולה או מרובעת וכיוצא בו מן התמונות וכן שאר כל האברים כשר כיון שאין בהם שום לקוח: יא

(לג) בכל דבר שצריך שיעור כגון בכבד שיעור זית בסימן מ"א והגררת כאיסור בסימן ל"ד וכיוצא בו בכל מקום שנוכר איזה שיעור לעולם משערינן בהשיעור הנוכר אפילו בשור הגדול וכן כל בהמה וחייה הן דכה הן נסה' שוין ובעוף משערינן לפי ערך בהמה קטנה שבקטנות ששיעורו ג"כ שיעור הנוכר ומשערינן לפי ערך בעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנותו כל אלו שיעור א' אע"פ שיש גדולים וקטנים וכן כל הזנים (עיי' סימן כ' סעיף ז' ונסיון ל"ד ונסיון מ"ח וכו"פ סס. וכל מקום שזכר אלצעות ל"ע אס' ר"ל אלצע פאזט או רחצ' אגודל) (ועיי' לקמן צדין מריפות ונעיס סימן ח') (ופ"ח סי' כ"ו ס"ק ז' כ' נסס הרמז"ס צפ"ט ונהלכות ס"ח כל' אלצע האמור בכל מקום הוא גודל ע"כ ויס' סס. ט"ס ול"ל' כמו שכתתי ול"ע כי לא מלאתי סס' אלא שכתב כל רחצ' גודל האמור בכל מקום הוא רחצ' ז' שעורות צדוק שהם ערך ז' שעורות צדוק ע"ש ומה שכתב ש"כ' מהכ"ל לענין אורך לונת הגיד צעוף אין צדי כעת מהכ"ל לעיי' זו ול"ע צטור יורה דעה סימן רפ"ג צצ"י סס ד"ה ונ"ס ושיעור הגליון):

(לד) א"צ לבדוק אחר שום מריפות דמוקמינן לבהמה בהזקת כשרות דרוב בהמות הן כשרות ולכן מותר להשליך כל הבני מעים או ליתנן לנכרי בלא שום בדיקה (סי' ל"ט וסי' ל"ג) אם לא שרואה איזה ריעותא באיזה אבר מן הדברים שנמרפת בו דאז חייב לבדוק מדי' כגון כבש שטנענע בראשו שקורין שווינדעל ואם לא בדק ונאבד בלא בדיקה או שא"א לבדוק מחמת שאינו בקי לבדוק מרפה (סי' נ"ח וכו"ז) והריאה צריך לבדוק מדרבנן אע"פ שאין רואה שום ריעותא משום שעלולה לטרוף מחמת סרכות ושאר מריפות ודוקא בבהמה והיה אבל לא בעוף (סי' ל"ט) וה"ה בכל דבר דשכיח ומצוי בו מריפות כגון אווזות שמלעיטין אותן ומצוי מרפות בו ושטות שלהן כמבואר כלל מ"ז צריכין בדיקה (סי' ל"ג) ומכ"מ אם לא בדקו והשליכו מותר אפילו עשו תקנה בצבור לבדוק אע"ג דשכיח בהן ריעותא מ"מ כיון שלא ראה בהם שום ריעותא מותר (נש"ך סס. סס"י) הו"ז מן הריאה שאם נאבדה קודם בדיקה אע"פ שלא ראה בה שום ריעותא במקום שאין הפסד גדול מחמיר רמ"א לאסור דכיון דחז"ל תקנו כן לבדוק הריאה חמיר מפי (סי' ל"ט):

(לה) בכל מקום שאנו מתירים מחמת הפסד מרובה אם יכול למכור לנכרי אע"פ שצריך לזלזל קצת מדמי המכירה אם אין בו הפ"מ לא מקרי הפ"מ (סי' קכ"ו סעיף ז' ס"ך סי' כ"ז ס"ק ג') וזע"ע בשער רוב וחזקה כללים הרבה מחודשים:

כלל ט"ו. דין גולגולת ומוח וחוט השדרה (סי' ל"ח ל"ג):

(א) עצם הגולגולת שנפחת וחסרה ממנו אפילו רק כסלע מצומצם מריפה ושיעור סלע הוא שליש ממה דהיינו אצבע ושליש אצבע (ושיעור אלצע מנואל לעיל כלל י"ד) ואפי' גם הקרום העליון של מוח קיים ואין המריפות מחמת עצמו אלא דקים' להו להז"ל דכיון שיש בו חסרון כ"כ סוף הקרום של מוח ליפסק אבל בפחות מסלע כשר אף בזמן הזה אע"ג דאין אנו בקיאים בבדיקה דכיון שהחסרון קטן לא חיישינן שתינקב הקרום של מוח בבהמה שקרומיה קשים ואין צריך בדיקה